

Aquest Estudi està patrocinat per

amb el suport de

Realització de l'estudi

Avaluació i anàlisi d'entorns socials

© AELC

Primera edició: desembre de 2023

Dipòsit Legal: B 21566-2023

Edita: Associació d'Escriptors en Llengua Catalana

Canuda, 6, 5è pis (Ateneu Barcelonès)

08002 Barcelona

933 027 828

www.escriptors.cat

aelc@escriptors.cat

Disseny: Dídac Ballester

Edició: Insòlit

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

imprès amb paper de boscos sostenibles

Introducció

És un goig poder-vos presentar aquesta nova edició de l'estudi *Escriure en català*, una de les principals eines de què disposa l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) per conèixer la situació professional dels autors literaris, ja siguin escriptors, traductors o bé que desenvolupin els dos oficis de manera simultània. En primer lloc és a ells, als associats, a qui volem agrair l'altíssima participació a l'enquesta que es va dur a terme entre els mesos de març i abril del 2023, i que ha batut un nou rècord històric en relació amb les dues enquestes dutes a terme per als estudis del 2006-2007 (amb 373 respostes i una taxa del 36,7% de participació) i del 2014 (amb 239 respostes i una taxa de resposta del 18,9%). Així doncs, de l'univers de 1.713 socis de l'Associació en el moment de llançar l'enquesta, s'han obtingut 665 respostes, que suposen un inèdit 38,8% de participació. Aquests bons resultats, sens dubte, són un signe de la necessitat que tenen els autors literaris del país de ser escoltats, i volem pensar que també és una mostra de la seva confiança amb la capacitat que té l'Associació a l'hora de defensar els nostres drets professionals.

Aquest nou estudi *Escriure en català* ha mantingut en la mesura del possible l'estructura i el contingut dels dos estudis precedents. En alguns casos, s'ha adaptat el lèxic per actualitzar-lo o fer-lo més aclaridor, i també s'han modificat algunes preguntes per ajustar-les als buits d'informació actuals. Així mateix, també s'hi han afegit nous apartats que pregunten per primera vegada sobre qüestions que avui ja formen part intrínseca de la nostra tasca com a escriptors i traductors. Així doncs, a més de comptar amb apartats com la caracterització inicial de la mostra, la història professional dels enquestats, el seu grau de dedicació i professionalització, la situació general dels oficis d'escriptor i de traductor, la percepció de les administracions o bé de la vertebració territorial dels Països Catalans, s'hi han afegit temes com la participació en activitats literàries i les condicions amb què es duen a terme, la internacionalització de la pròpia obra literària, la visita a residències internacionals, la qüestió de l'autoedició i l'autopublicació o la col·laboració amb agències literàries. Són, tot plegat, aspectes que contribueixen a traçar un retrat més fidedigne de la situació laboral dels escriptors i traductors enquestats, i que ajudaran, de ben segur, a marcar el camí de futures edicions d'aquest estudi, que per exemple hauran d'incloure temes com el repte sobrevingut de la Intel·ligència Artificial (IA).

Un dels principals objectius de l'AELC és la defensa dels nostres drets professionals, culturals i lingüístics, i el primer pas per aconseguir-ho implica tenir un coneixement profund sobre la situació dels associats. En aquest sentit, paga la pena recordar que l'actual junta directiva ha adquirit el compromís d'augmentar la freqüència

d'aquests estudis i dur-los a terme cada quatre anys, una iniciativa ratificada al Pla Nacional del Llibre i la Lectura aprovat enguany.

Volem agrair als 665 socis i sòcies que han dedicat part del seu temps a respondre l'enquesta professional l'esforç que han fet i la confiança que han dipositat en l'Associació, i també a Josep Maria Codinach i Marina Lemes, de l'empresa d'investigació social APLICA, la tasca ingent i el rigor amb què han tractat, de manera confidencial, totes i cadascuna de les respostes. Intentarem estar a l'alçada d'aquestes aportacions.

Sebastià Portell, Carme Ros i Miquel Cabal Guarro
Coordinadors de l'estudi

1

Caracterització de la mostra

La resposta dels socis a la demanda de l'AELC per tal de conèixer l'estat actual de la seva situació, pel que fa a la professió, ha estat la següent: dels 1.713 associats cridats a respondre l'enquesta, 665 han col·laborat en la recollida d'informació, la qual cosa significa un 38,8% de resposta. És un increment important respecte del percentatge obtingut en el darrer estudi, de l'any 2014, en el qual va ser del 18,9% (239 dels 1.262 socis).

Gènere

La representació obtinguda per gènere es correspon a la distribució de l'univers dels socis que formen part de l'AELC. El qüestionari ha donat visibilitat a les persones que no es consideren homes ni dones, plantejant les opcions «no binari» i «altres».

Taula 1. Gènere dels enquestats i dels socis

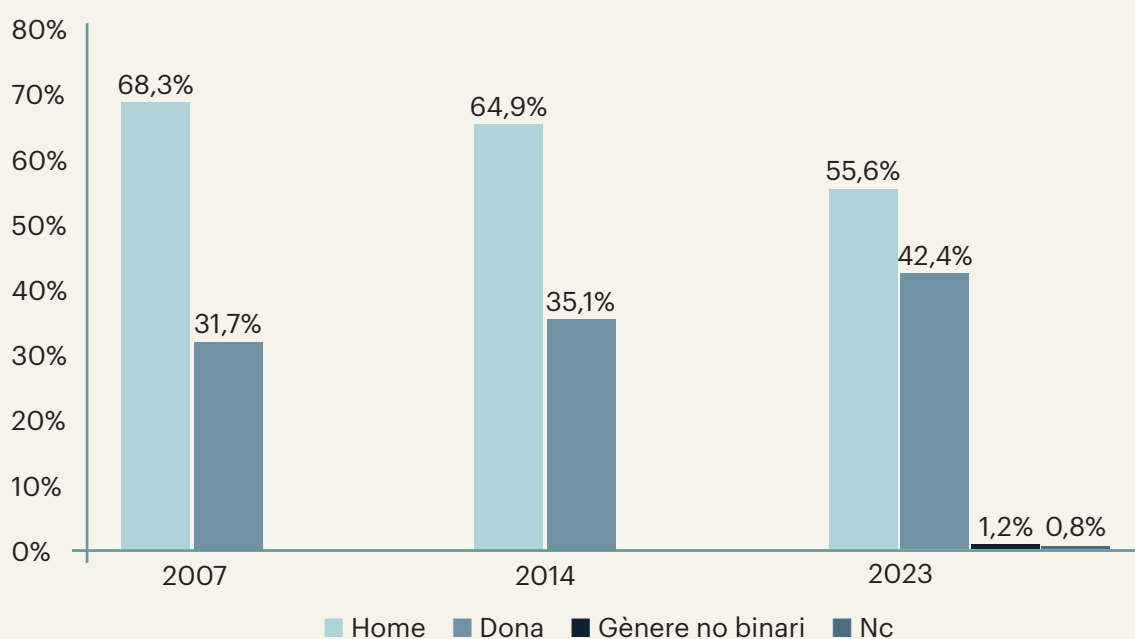
Gènere	Mostra		Univers	
	Núm.	%	Núm.	%
Homes	370	55,6%	979	57,2%
Dones	282	42,4%	734	42,8%
Gènere no binari	8	1,2%	-	-
Altres	0	0,0%	-	-
Nc	5	0,8%	-	-
TOTAL	665	100,0%	1.713	100,0%

La qüestió del gènere planteja, però, dificultats en la seva representació estadística. Tant pel que fa a la representativitat de les respostes com al manteniment del secret estadístic, el nombre de persones que no s'identifiquen com a home o dona és un percentatge molt petit, de manera que reflectir les seves respostes podria vulnerar-ne l'anonimat i expressar una sobrerrepresentació de les seves opinions. Per mantenir en el còmput les

respostes de qui ha declarat «gènere no binari» i de qui no ha indicat el seu gènere, s'han adjudicat a home o dona segons la distribució estadística de la mostra.

En aquest sentit, i respecte dels estudis fets amb anterioritat (Escriure en català: Estat de la professionalització 2007 i Escriure en català: Els efectes de la crisi econòmica sobre el col·lectiu d'escriptors 2014), s'aprecia que les dones augmenten de manera clara, tant com a membres de l'Associació com pel que fa a la participació en el procés de recollida de les dades, tal com s'observa en el gràfic següent.

Gràfic 1. Evolució del sexe dels enquestats 2007-2023

Edat

Una altra de les variables que es considera clau per certificar la bondat de les dades és l'edat. En aquest cas, també es pot veure que els percentatges de resposta de l'enquesta són molt semblants als de la distribució de l'univers.

La mitjana d'edat de les persones que han contestat l'enquesta és de 58,5 anys, mentre que la de l'univers se situa en els 59,8 anys, una diferència no significativa de poc més d'un any. Aquesta mitjana d'edat no ha variat respecte a l'estudi de l'any 2014.

En el desglossament per trams d'edat s'observa una major variabilitat evolutiva: mentre que pot semblar que es dona un cert envelliment dels socis (els més grans de 64 anys passen del 29% de 2014 al 33% d'aquesta edició), la qual cosa evidenciaria fidelitat a l'Associació, cal destacar que també hi ha una regeneració que s'observa en la recuperació de la resposta dels socis més joves (que en l'anterior edició eren el 7,5% i ara són el 10%). Tot i això, la major part dels socis, el 55%, se situen entre els 41 i els 64 anys.

Taula 2. Trams d'edat dels enquestats i dels socis

Tram d'edat	Mostra		Univers	
	Núm.	%	Núm.	%
Menys de 41 anys	67	10,1%	168	9,8%
Entre 41 i 50 anys	106	15,9%	257	15,0%
Entre 51 i 60 anys	170	25,6%	413	24,1%
Entre 61 i 70 anys	196	29,5%	485	28,3%
Entre 71 i 80 anys	96	14,4%	295	17,2%
Més de 80 anys	18	2,7%	95	5,5%
Nc	12	1,8%	-	-
TOTAL	665	100,0%	1.713	100,0%

Territori de residència

Un altre objectiu de l'enquesta és obtenir una distribució territorial que s'avingui amb la dels socis, i cal dir que, tal com passa amb el gènere i l'edat, això també s'ha pogut aconseguir, si bé algun territori ha quedat lleugerament infrarepresentat a favor de la sobrerepresentació d'altres.

Taula 3. Territori de residència habitual dels enquestats i dels socis

Territori	Mostra		Univers	
	Núm.	%	Núm.	%
Catalunya	475	71,4%	1.238	72,3%
País Valencià	90	13,5%	256	14,9%
Illes Balears	76	11,4%	188	11,0%
Catalunya Nord	5	0,8%	5	0,3%
La Franja	2	0,3%	2	0,1%
Andorra	1	0,2%	2	0,1%
L'Alguer	-	-	1	0,1%
Altres	9	1,4%	21	1,2%
Nc	7	1,1%	-	-
TOTAL	665	100,0%	1.713	100,0%

Nivell d'estudis

No ha de sorprendre que el nivell d'estudis dels membres enquestats estigui molt per sobre dels nivells de la població en general, ja que el fet de dedicar-se a l'escriptura (i més encara a la traducció, que per norma general demana una titulació universitària especialitzada) implica habitualment un interès pels estudis.

Només el 7% dels enquestats ha assolit com a màxim estudis secundaris (1,2% primaris i 6,2% secundaris) en comparació amb el 74% de la població major de 25 anys de Catalunya; mentre que gairebé el 92% té estudis universitaris o superiors, quan per a la resta de la població aquest percentatge només arriba al 26%.

Situació laboral

El col·lectiu més nombrós de membres de l'AELC (un 55,9%) actualment treballa, seguit a força distància de qui ja s'ha jubilat (el 36,4%) i, de manera gairebé residual, qui està a l'atur o estudia (3,2% i 2,7%), o qui es troba en altres situacions (el 4,8%).

Pot semblar que, atès l'increment de socis en edat de jubilació (més gran de 64 anys) que es dona respecte al 2014, aquesta situació hauria d'haver-se incrementat en la mateixa mesura, però no és així. De fet, els percentatges d'aquest 2023 són gairebé exactes als que ja es veien en l'estudi anterior.

Ofici literari

L'Associació aplega els autors literaris en llengua catalana, i compta entre els seus membres escriptors, traductors i autors que fan ambdues tasques. Cal tenir en compte aquests oficis literaris diversos, que no tenen una realitat del tot comuna, com tampoc no ho són els seus interessos ni les percepcions del panorama literari.

El percentatge de socis que es dediquen a l'escriptura és de poc més del 94%, el 79% dels quals en exclusiva, mentre que prop del 21% es dediquen a traduir, el 6% dels quals en exclusiva. El 15% dels socis, però, combinen els dos vessants:

Taula 4. Ofici literari dels enquestats i dels socis

Ofici literari	Mostra		Univers	
	Núm.	%	Núm.	%
Escriure	527	79,2%	1.271	76,1%
Traduir	38	5,7%	77	4,6%
Escriure i traduir	100	15,0%	322	19,3%
TOTAL	665	100,0%	1.670	100,0%

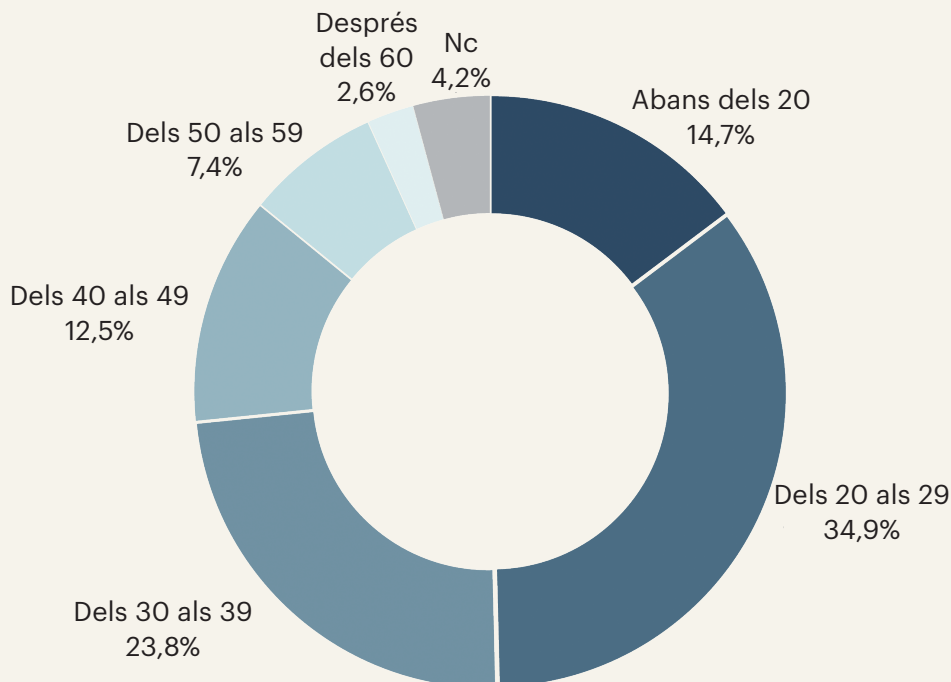
2

Història professional

Inici de l'activitat i primera publicació

Els socis comencen la seva activitat com a escriptors o traductors gairebé als 32 anys de mitjana. Tot i això, les edats es troben en un amplí ventall que va des dels 7 anys fins als 70. Sis de cada deu comencen a escriure o traduir entre els 20 i els 40 anys (un 35% entre els 20 i els 30, i un 24% entre els 30 i els 40), mentre que un 15% ho fa a edats força primerenques (abans dels 20 anys) o a la dècada dels 40 (el 13%), i només un de cada deu comença la seva activitat a partir dels 50 anys.

Gràfic 2. *Quin any vau començar la vostra activitat com a escriptor o com a traductor (edat calculada)?*

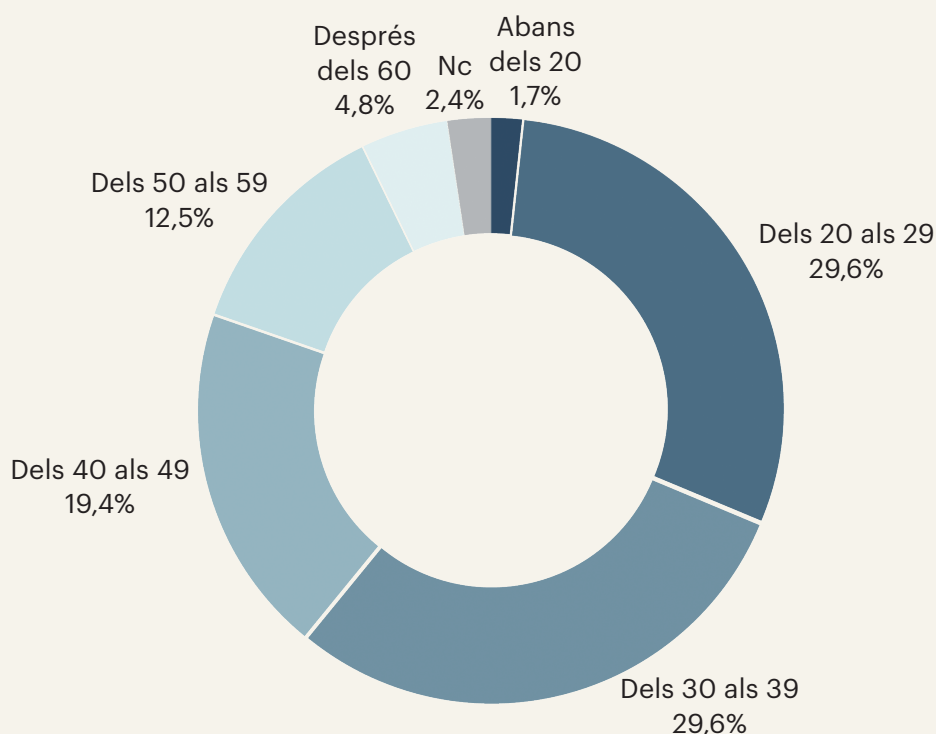

Les dones comencen a escriure una mica més tard que els homes, ja que només el 9% inicia l'activitat abans dels 20 anys, mentre que el 19% dels homes ho fa en aquestes edats; en canvi, ho fan més sovint a partir dels 40 (el 27% de dones i només el 19% dels homes).

Si parlem de l'edat de publicació de la seva primera obra podem veure que, tal com passa amb l'edat amb què s'inicien en el món de l'escriptura i la traducció, la major part dels socis (el 59%) publica per primera vegada entre els 20 i els 40 anys, o bé entre els 40 i els 60 (el 32%), sent anecdòtic els qui publiquen abans dels 20 (2%) o després dels 60 (5%).

També en aquest cas els homes són més precoços que les dones, fins i tot de manera més marcada que pel que fa al començament de la seva activitat. Tot i així, mentre que la diferència entre l'edat amb què s'inicien els homes i les dones en l'escriptura i la traducció és de 4 anys (29,8 anys els homes i 33,8 anys les dones), en el cas de la publicació de la primera obra aquesta diferència s'escurça fins a poc més de 3 anys (36,0 anys els primers i 39,2 les segones).

Gràfic 3. Quin any es va publicar la vostra primera obra (edat calculada)?

La llavor

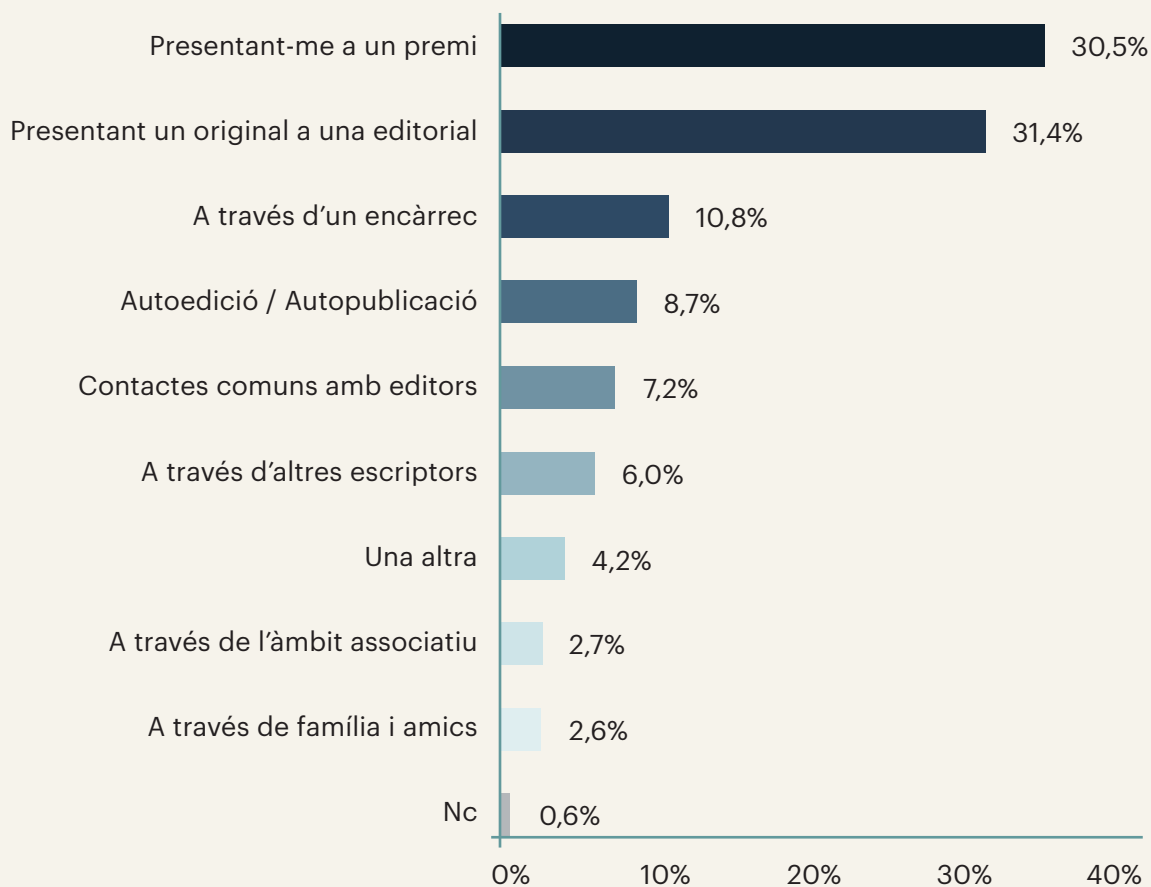
La meitat dels escriptors i traductors s'inicien en l'aprenentatge d'aquestes disciplines de manera autodidacta i, en menor mesura, seguint ensenyaments universitaris de l'àmbit de la literatura i de les humanitats o a través de tallers i cursos d'escriptura.

Cal destacar que, respecte a l'edició anterior, s'aprecia un descens notable de dues de les vies d'aprenentatge: l'autodidactisme, que passa del 64,4% a l'actual 49,3%, i que és un ofici vinculat a la pròpia professió, que passa del 16,3% a l'actual 11,0%. Per

Publicació

Mentre que la manera d'iniciar-se en el món de l'escriptura permet més autonomia, el que per lògica seria el següent pas, la publicació de les obres, necessita normalment una intervenció externa. En aquest punt es pot observar la importància del suport de les diferents entitats i institucions, atès que la via per la qual s'arriba principalment a aquesta primera publicació són els premis. De tota manera, i només quatre punts per sota, trobem que presentar un original a una editorial segueix tenint molt de pes.

Gràfic 5. De quina manera vau aconseguir la vostra primera publicació?

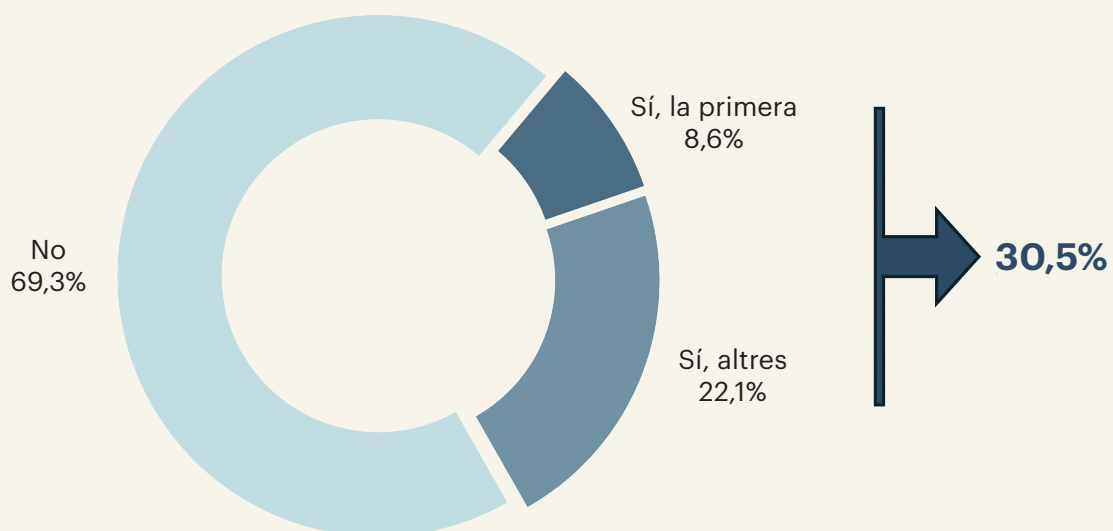
Tal com s'ha vist també en l'aprenentatge de l'ofici, la dinàmica dels escriptors i la dels traductors és molt diferent i, mentre que els primers s'ajusten a la tendència general expressada en el gràfic de més amunt, els segons publiquen la primera obra bàsicament a través d'un encàrrec (el 50%) o de contactes comuns amb editors (el 18%).

Un altre fet a destacar és que més de la meitat del col·lectiu més jove (el 55%) ha accedit a la possibilitat de publicar a través d'algun premi, fenomen que tendeix a disminuir a mesura que els socis tenen més edat (situant-se al voltant del 32%-34%). Això és molt possible que vingui donat pel fet que tant el nombre de premis que es convoquen

com els que garanteixen la publicació de l'obra guanyadora s'han anat incrementant al llarg dels anys.

Més enllà de l'autoedició de la primera obra, hi ha un 22% de socis que ha recorregut a aquesta opció de publicació en algun altre moment, arribant a tres de cada deu en total.

Gràfic 6. Us heu autoeditat o autopublicat alguna obra?

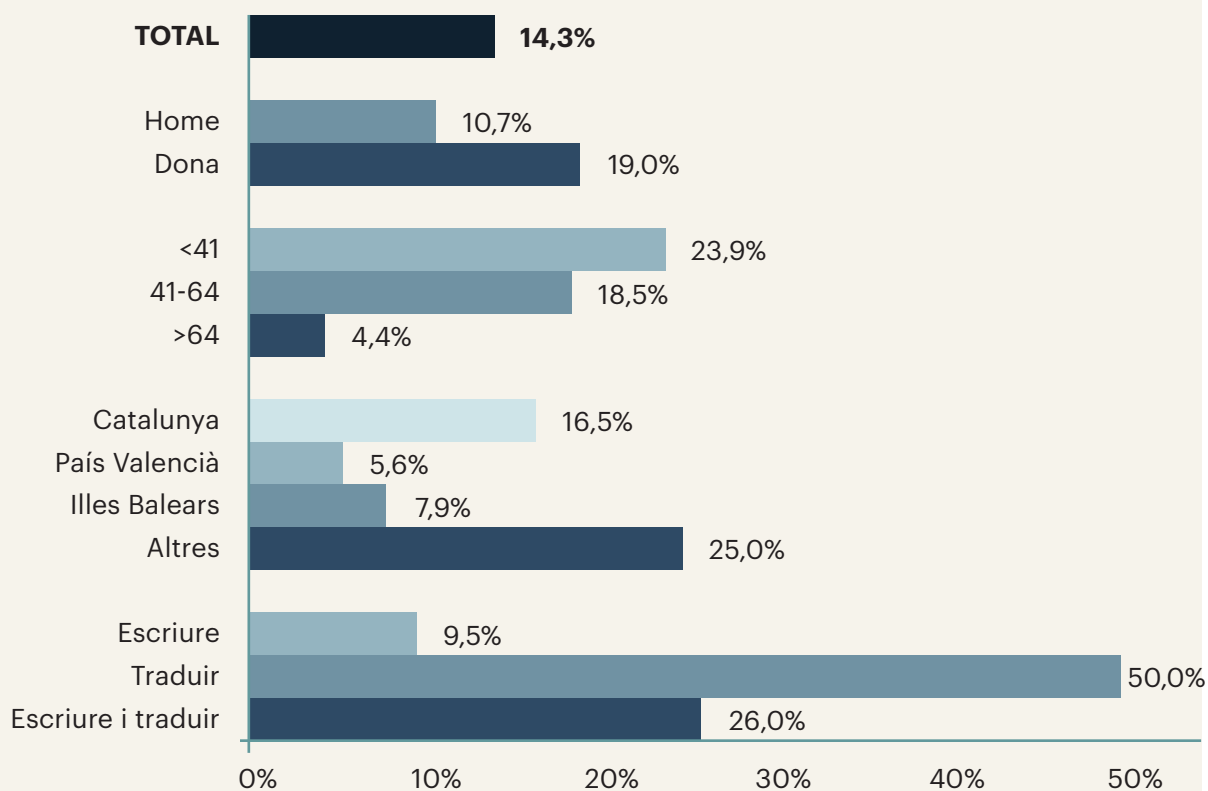
ja es donava a l'edició de 2014, al 2023 s'aprecia un descens en les hores que hi dediquen: en l'anterior edició el 10,8% hi dedicava fins a 10 hores setmanals, mentre que la dedicació majoritària (entre 10 i 30 hores) passa del 70,5% de 2014 al 62,3% actual.

Ingressos

Els ingressos obtinguts de l'escriptura, la traducció o d'altres activitats directament relacionades amb la literatura també són un factor clau per determinar el grau de professionalització. Ens referim als ingressos provinents del cobrament de drets d'autor i d'altres activitats relacionades amb la literatura (l'ensenyament d'escriptura creativa, la investigació universitària en l'àmbit literari o de les humanitats, la crítica, el periodisme literari o cultural, la gestió cultural en l'àmbit de la literatura, les conferències, els cursos, els recitals, la participació en actes literaris, etc.), però no d'activitats no directament vinculades amb la literatura o la creació literària (com, per exemple, la docència de llengua i literatura a primària o secundària).

Per eludir no només les contingències pròpies de la professió en aquest aspecte sinó també les diferències que poden haver-hi entre escriptors ja consolidats i d'altres que estiguin iniciant la seva carrera, es recull el percentatge que signifiquen aquests guanys sobre els ingressos totals anuals, prenent com a referència els darrers 5 anys.

Gràfic 7. Percentatge de socis per als qui els ingressos que han obtingut de l'escriptura, la traducció o d'altres activitats directament relacionades amb la literatura suposen un percentatge superior al 30% dels seus ingressos totals anuals, durant els darrers 5 anys

Feines remunerades a banda de l'escriptura i la traducció

Tal com s'ha vist, és difícil poder dedicar-se exclusivament a escriure o traduir i, sobretot, poder viure'n. Per això és interessant fer una ullada a quines són les feines remunerades que els associats fan (o han fet en els darrers cinc anys) com a complement o com a via d'ingressos principal.

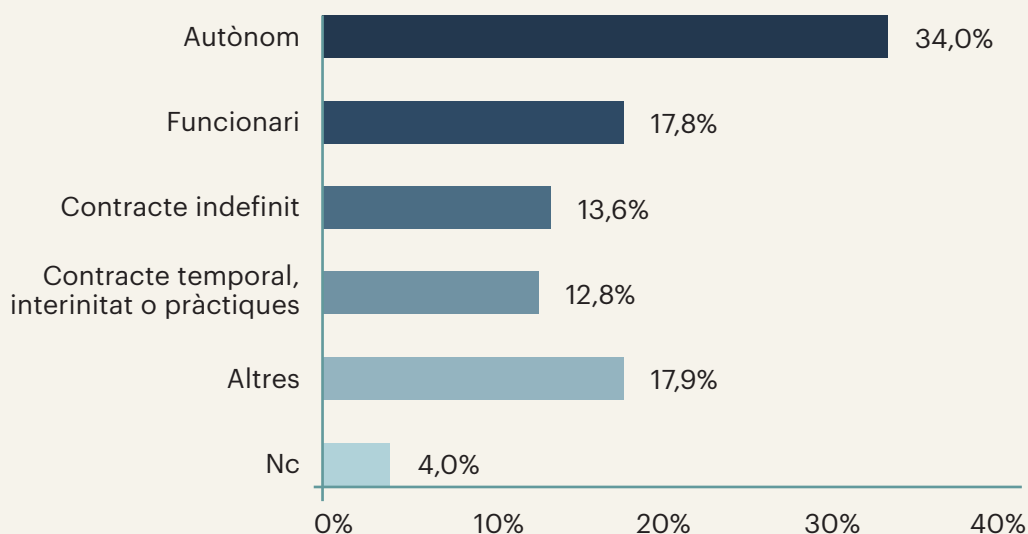
Aquestes feines s'han agrupat en quatre grans conjunts: Professions relacionades amb l'escriptura i la traducció, professionals de l'ensenyament, altres professions del sector cultural i altres professions no relacionades amb la cultura. Val a dir que, a part del 5% que prefereix no contestar, un 21,1% (140 socis) ha manifestat que no ha realitzat cap altra feina; tenint en compte que n'hi ha 101 que són jubilats, és lògic que aquests no rebin cap remuneració per una altra feina.

Tot i que el grup més nombrós de feines que fan o han fet els socis són les que tenen una relació directa amb l'escriptura i la traducció (gairebé el 46% de socis), la feina més comuna és la de professor de secundària i batxillerat (un 17%). També són destacables els percentatges de correctors (13%), professors d'ensenyament superior (13%), gestors culturals (12%) i periodistes (11%).

Les feines que estan relacionades amb la cultura (lligades directament a l'escriptura i la traducció, a l'ensenyament o al sector cultural d'una manera o altra) són les que presenten majors percentatges, però hi ha gairebé un 14% de socis que fa feines que no tenen cap relació amb el món de la cultura.

Un altre fet destacable és que, dels 492 socis que indiquen que han fet alguna feina remunerada a banda d'escriure i traduir, el 58,3% s'ha dedicat només a una única feina paral·lela, el 20,5% n'ha fet dues de diferents, i la resta (el 21,2%) ha fet com a mínim tres feines diferents en els darrers 5 anys.

Gràfic 8. Tipus de relació contractual amb les feines remunerades fora del món de l'escriptura i la traducció

La relació contractual dels enquestats està relacionada amb l'activitat professional que desenvolupen: tenen una major proporció d'autònoms oficis com el d'il·lustrador (83%) i traductor tècnic / intèrpret (75%), o de corrector i redactor (63%); mentre que d'altres, lògicament, els desenvolupen sobretot funcionaris: el 64% de bibliotecaris o el 61% de professors de secundària i batxillerat.

Cal remarcar que per als socis que tenen una altra dedicació laboral més enllà de l'escriptura i la traducció, aquestes feines, de les quals depenen econòmicament, resulten força satisfactòries, amb una valoració mitjana de 6,9 sobre 10. Només un 14% indica valoracions per sota del 5, i un 20% les puntua amb un 5 o un 6, mentre que el 66% dels socis considera que aquestes altres feines els satisfan en gran mesura i les valoren entre un 7 i un 10.

Feines literàries

Tenint en compte que parlem de l'ofici d'escriure, cal parlar una atenció especial a les tasques que es poden considerar literàries, ja que tenen més rellevància, si no pel que fa als ingressos o la dedicació, sí pel que fa a la vocació i a l'objecte d'aquest estudi.

En aquest sentit és destacable el percentatge de col·laboracions a premsa escrita, o que més de la meitat dels socis hagin fet feines de traducció o crítica i estudis literaris. En l'altre extrem, aquelles feines que han realitzat en menys ocasions són les d'agència literària, de redactor en nom d'altri (també coneguts com a escriptors o traductors fantasma) i les relacionades amb la producció audiovisual.

Els socis han fet moltes col·laboracions en premsa escrita d'ençà de la seva entrada en el món de les lletres, es tracta d'una feina fonamentalment ocasional (el 74,2% ha fet aquesta tasca alguna vegada, però només l'11% la fa molt sovint), igual que la traducció o la crítica literària (l'han fet ocasionalment el 36,0% i el 32,5% respectivament).

El grau de satisfacció de l'activitat concreta d'escriure o traduir és encara més alta que la de les altres dedicacions laborals i arriba a una nota mitjana de 8,5 sobre 10. Igual que hem observat en la resta d'activitats, aquesta nota també mostra un petit increment respecte al 2014, quan se situava una mica per sobre del 8, tot i que s'ha de tenir en compte que en aquella ocasió la valoració es feia exclusivament per a l'escriptura i no de l'escriptura i la traducció, per la qual cosa (tenint en compte que la nota assignada a la traducció era lleugerament menor) cal suposar que l'augment és fins i tot una mica superior.

Una altra qüestió destacable és que el percentatge de socis insatisfets amb aquestes tasques (que indiquen valoracions per sota del 5) baixen fins a un 2%, la meitat que el 2014. Si hi afegim també aquells que les puntuen amb 5 o 6, que és el 7%, ens queda que un 91% indica satisfaccions d'entre el 7 i el 10, valoracions molt notables.

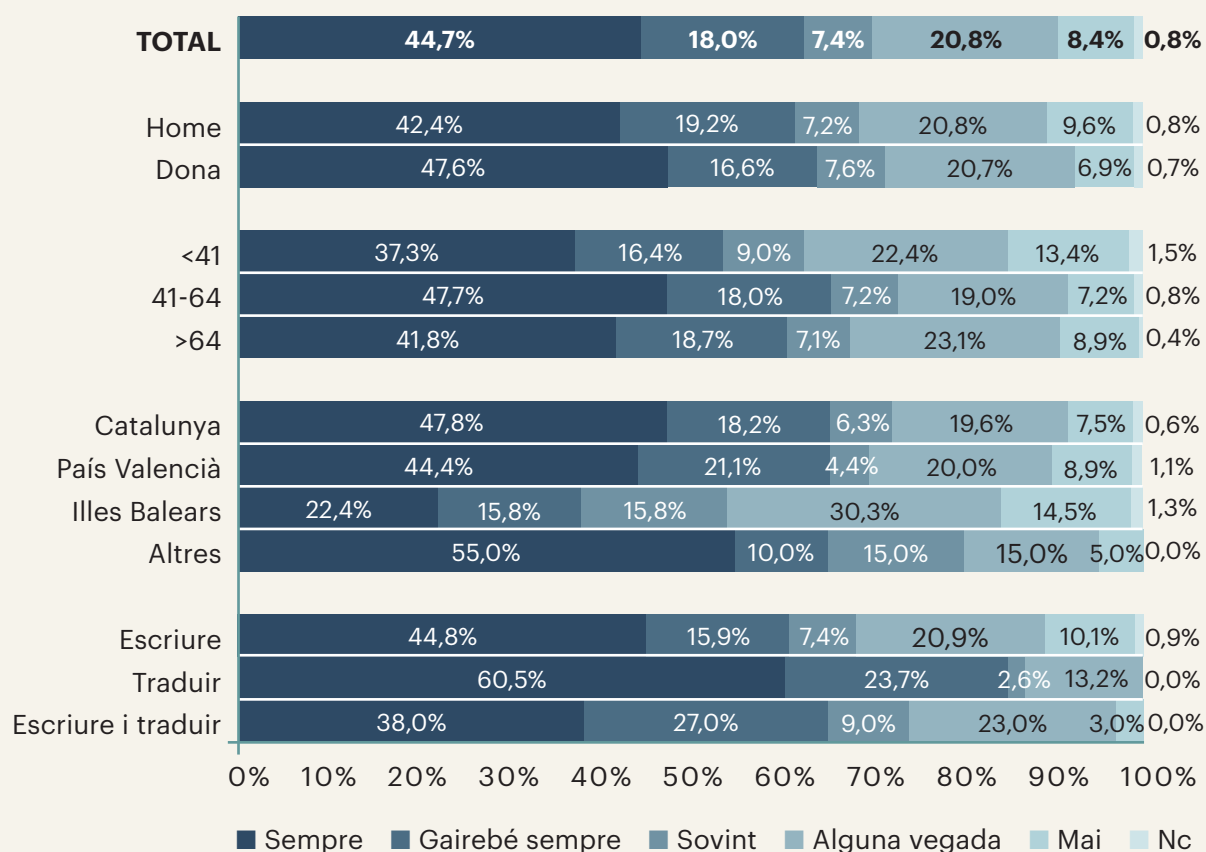
Intermediaris i contractes

Una qüestió clau en la professionalització dels escriptors i traductors és la relació contractual que s'estableix, sobretot tenint en compte el baix percentatge d'escriptors que treballa habitualment amb una agència literària que faci d'intermediària. Només

el 9,7% té aquesta vinculació amb una agència, i en alguns casos el percentatge és fins i tot molt menor, com en el cas dels socis més grans i els més joves (el 5,1% i 6,3% respectivament, mentre que per als d'entre 41 i 64 anys és el 13,3%), o els residents a les Illes Balears i al País Valencià (2,6% i 4,5% respectivament, mentre que al Principat és l'11,0% i a la resta de territoris el 35,3%).

Un 63% dels socis signen sempre o gairebé sempre un contracte amb l'editorial per a la publicació del llibre, mentre que sobta que un 28% només ho fan sovint o alguna vegada i un 8% no han signat mai un contracte.

Gràfic 9. Acostumeu a signar contractes per a la publicació o l'encàrrec de les vostres obres literàries?

El 55% dels contractes s'acostuma a signar un cop acabada la feina, el 17% durant el procés d'escriptura o traducció i el 25% abans de començar la feina o el projecte. Ara bé, com era d'esperar, el comportament que s'observa canvia en funció de l'ofici literari que exerceixen: els escriptors signen els contractes bàsicament sobre obra escrita (el 63,7% d'aquests signa un cop acabada la feina o el projecte i només el 2,6% dels traductors ho fa en finalitzar), mentre que els traductors treballen molt més sobre

encàrrec (el 71,1% d'aquests signa abans de començar la feina o el projecte i només el 18,6% dels traductors ho fa abans de començar).

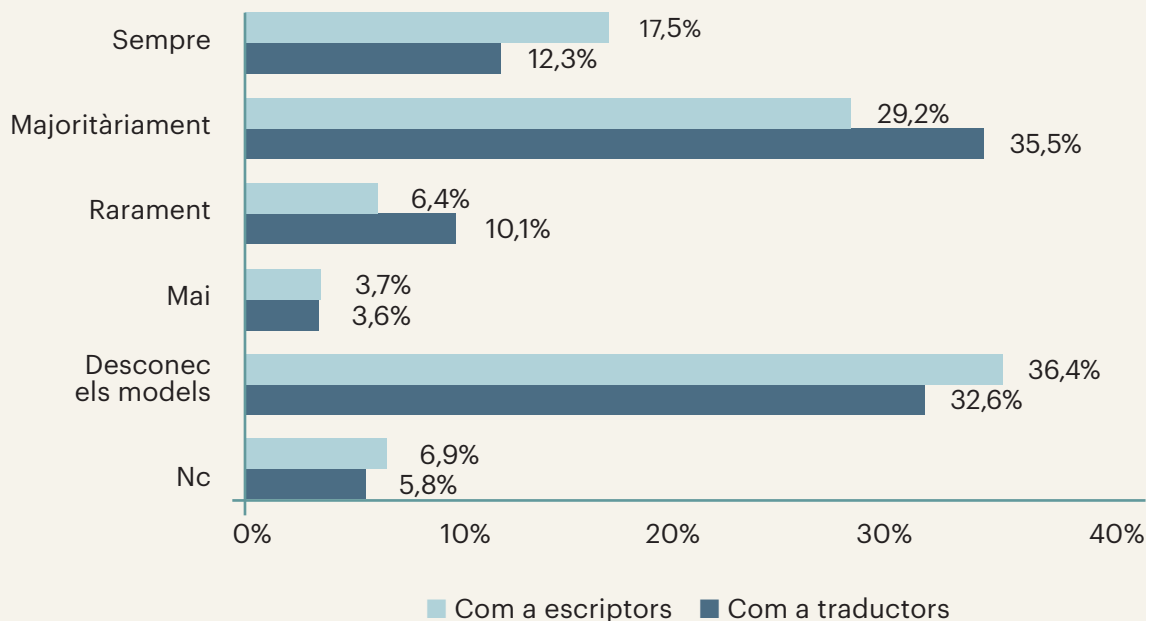
La contractació com a escriptors i com a traductors

En aquest context, prenen rellevància qüestions com ara si aquests contractes s'ajusten als models pactats, si n'intenten negociar les clàusules o si aquestes negociacions tenen èxit, que és el que veurem a continuació. També és interessant distingir bé les situacions amb què es troben els escriptors i amb les que es troben els traductors, per la qual cosa es fa aquest tractament diferenciat, tenint en compte que aquells que es dediquen als dos oficis literaris de manera combinada donen resposta en ambdós casos. Així, fem referència a un total de 627 escriptors (527 que escriuen en exclusiva i 100 que combinen escriptura i traducció) i de 138 traductors (38 que tradueixen en exclusiva i, de nou, els 100 que ho combinen).

Partint de la base que el 90% dels escriptors i el 98% dels traductors ha signat un contracte per a la publicació o l'encàrrec de les obres literàries, és destacable constatar que entre tres i quatre de cada deu autors (un 36,4% d'escriptors i un 32,6% de traductors) afirmen desconèixer els models pactats entre l'AELC i el Gremi d'Editors de Catalunya.

A banda d'això, al voltant del 47% de socis signen contractes que s'ajusten sempre (el 17,5% com a escriptors i el 12,3% com a traductors) o majoritàriament (el 29,2% i el 35,5%) a aquests models pactats, i menys del 4% expressa que mai són de conformitat als models.

Gràfic 10. Els contractes que heu signat s'ajustaven als models pactats entre l'AELC i el Gremi d'Editors

Quan coneixen els models pactats i els contractes que signen s'hi ajusten, els autors poden optar per negociar les clàusules, però gairebé set de cada deu no ho fan mai o ho fan rarament (un 24,9% no ho fa mai com a escriptor i un 21,3% com a traductor, i un 41,4% ho fa rarament com a escriptor i un 45,0% com a traductor). Tot i això, n'hi ha una petita part, al voltant del 13%, que sí que les intenta negociar sempre.

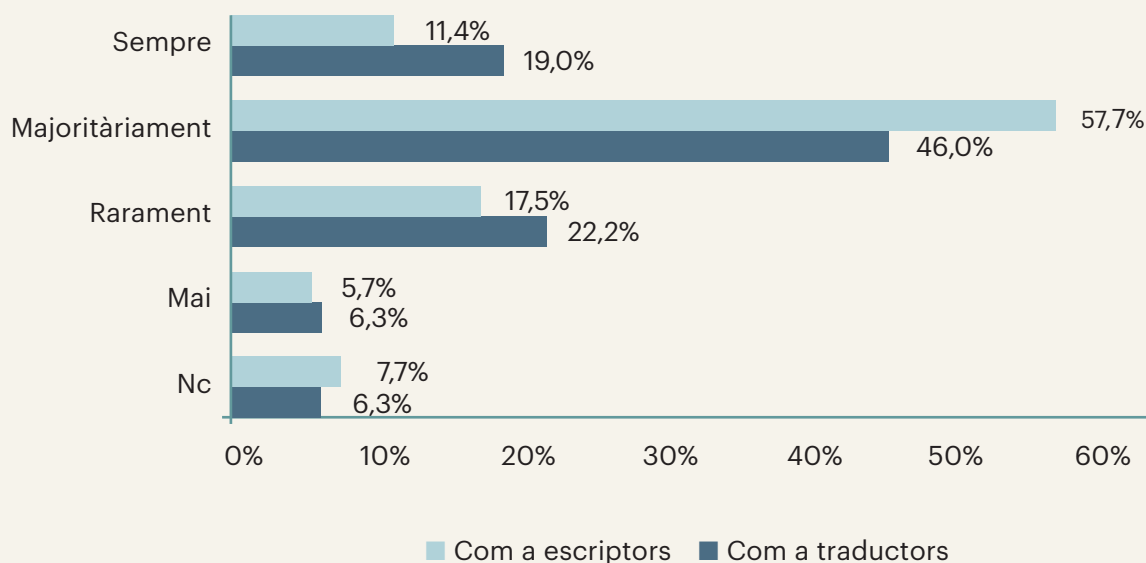
Taula 5. Heu intentat negociar les clàusules dels contractes signats d'acord amb els models pactats entre l'AELC i el Gremi d'Editors?

Ofici literari	Mostra		Univers	
	Núm.	%	Núm.	%
Sempre	46	13,8%	10	12,5%
Majoritàriament	62	18,6%	17	21,3%
Rarament	138	41,4%	36	45,0%
Mai	83	24,9%	17	21,3%
Nc	4	1,2%	-	-
TOTAL	333	100,0%	80	100,0%

Pel que fa als traductors, el desglossament de les dades per col·lectius s'ha d'agafar amb precaució, ja que els socis que tradueixen o escriuen i tradueixen que signen contractes segons els models pactats són només 80, per la qual cosa l'anàlisi del seu comportament segons a quin col·lectiu pertanyen no resulta gaire representatiu. Tenint en compte aquest fet, podem dir que els homes negocien aquestes clàusules més que les dones (84% i 72% respectivament); que, igual que passa amb els contractes com a escriptor, a mesura que augmenta l'edat disminueix la negociació (ho fa el 89% dels menors de 41 anys, el 84% dels que tenen entre 41 i 64 anys i el 68% dels majors de 64 anys), i que els que són traductors en exclusiva negocien les clàusules més que els qui escriuen i tradueixen (el 83% dels primers i el 77% dels segons).

Finalment, és interessant observar els beneficis de negociar les clàusules dels contractes, perquè els autors que ho han fet han tingut èxit la major part de les vegades (entre el 65% i el 69% en funció de si és com a traductor o com a escriptor), i gairebé dos de cada deu traductors ha reeixit en totes les ocasions que han negociat, mentre que menys del 8% ha fracassat.

Gràfic 11. En cas que hàgiu intentat negociar les clàusules, heu tingut èxit?

Els aspectes econòmics de la contractació

La mitjana de percentatge de drets d'autor que signen com a escriptors és del 9,53% per a l'edició en paper, del 13,09% per a l'edició digital i del 8,21% per a audiolibres. Val a dir, però, que els percentatges més habituals per a cadascuna de les edicions és del 10% per al paper i del 25% per al digital. Pel que fa als traductors, la mitjana de percentatge que tenen en drets d'autor és de l'1,57% per a l'edició en paper i del 2,02% per a l'edició digital.

Cal saber també si els autors reben els fulls de liquidacions de les vendes dels seus llibres i en quin moment els reben. En aquest aspecte és encoratjador constatar que al voltant de la meitat dels socis sempre rep els fulls de liquidacions, tant com a escriptor com si és traductor, i que un de cada tres ho fa en el termini previst (només el 16% els rep, com a escriptor, més tard del que s'ha pactat i el 9% com a traductor). Val a dir que poc més del 20% també els rep habitualment, tot i que no sempre, i que només un de cada cinc no els rep mai com a escriptor, encara que com a traductor el percentatge puja fins al 29%.

Pel que fa al darrer aspecte, sobre el pagament de les liquidacions, els escriptors es troben en una situació lleugerament més favorable que els contractes signats com a traductors, ja que mentre que el 72% dels primers rep els pagaments de les liquidacions (un 54% en el termini previst i el 18% més tard del que s'ha pactat), en el cas dels traductors aquest percentatge és del 66% (també el 54% en el termini previst i el 12% més tard del que s'ha pactat). La mateixa situació es dona pel que fa a aquells que no els ha rebut: mentre que en el cas dels escriptors és un 16%, en el dels traductors és un 18%.

4

L'ofici d'escriptor

A continuació es pretén realitzar una fotografia dels aspectes que afecten els socis que es dediquen a l'escriptura, ja sigui de manera exclusiva o paral·lelament a la traducció o a altres feines remunerades. Aquesta imatge es defineix tant a partir dels aspectes creatius de l'ofici (què significa escriure per a ells, quins gèneres literaris conreen i en quines llengües) com d'aspectes més administratius (relatius als contractes, pagaments i drets d'autor, o les ajudes públiques).

El significat d'escriure

Una qüestió central és què significa escriure per als autors. L'enquesta agrupava els aspectes associats a una ocupació o feina (és una feina i és una forma de promoció social i econòmica), a una contribució a la societat (és la meva contribució a la cultura o és una manera de contribuir al meu país), o a una expressió del propi ésser (és una forma de vida, és una font de satisfacció, és una via per expressar idees i sentiments o és un lleure, una forma d'autorealització), i l'enquestat podia escollir fins a tres elements que per a ell definissin la seva visió de l'escriptura.

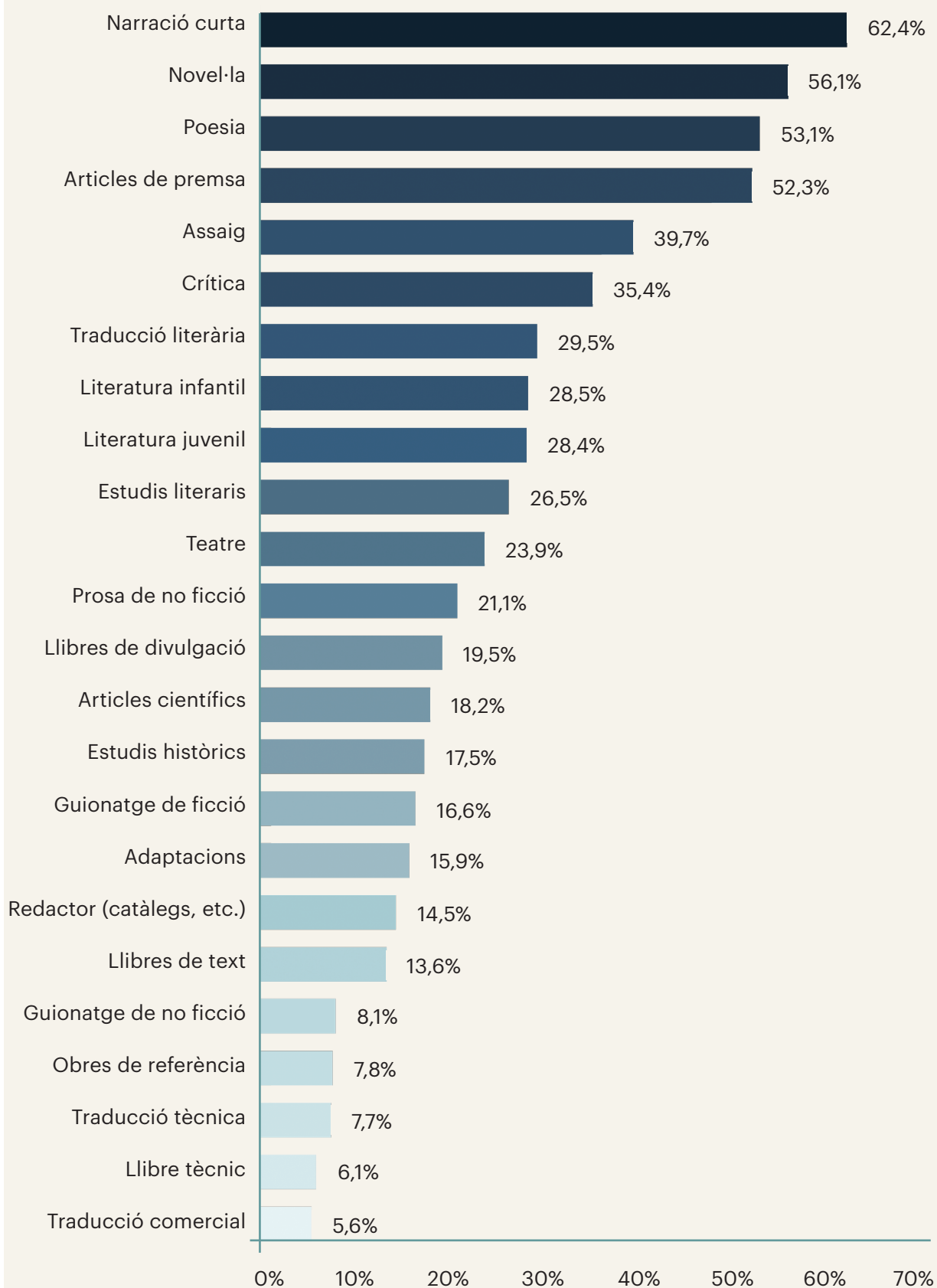
Per a gairebé la totalitat dels autors (el 90,6%), escriure és expressar-se i explicar-se un mateix, està més lligat a una necessitat interna que a factors externs o a la voluntat de contribuir a la societat. En aquest sentit és destacable que l'única de les opcions que identifica l'escriptura amb el lleure és la menys escollida de l'agrupació de l'expressió pròpia (només un 19% dels enquestats tria aquest aspecte, mentre que els que expressen que és una forma de vida, una font de satisfacció o una via per expressar idees i sentiments són entre el 41% i el 47%).

Per altra banda, els enquestats pensen que escriure és una contribució a la cultura (34%) més que no una aportació patriòtica (21%), opció que queda fins i tot per sota de la consideració de l'escriptura com una feina (25%). Finalment, també és destacable que pràcticament ningú no considera que escriure sigui una forma de promoció social i econòmica (2%).

Els gèneres literaris conreats

El gènere literari que un autor tria també defineix el seu perfil de manera molt personal. En aquest cas, els escriptors acostumen a centrar-se bàsicament en entre dos i cinc gèneres diferents (el 45% dels socis es troba en aquesta situació), però el 39% en conrea entre sis i deu. Força minoritaris són els percentatges dels socis que se centren en un únic gènere (un 5%) o en escriure'n més de deu (un 12%).

Gràfic 12. Indiqueu quins dels següents formats heu conreat

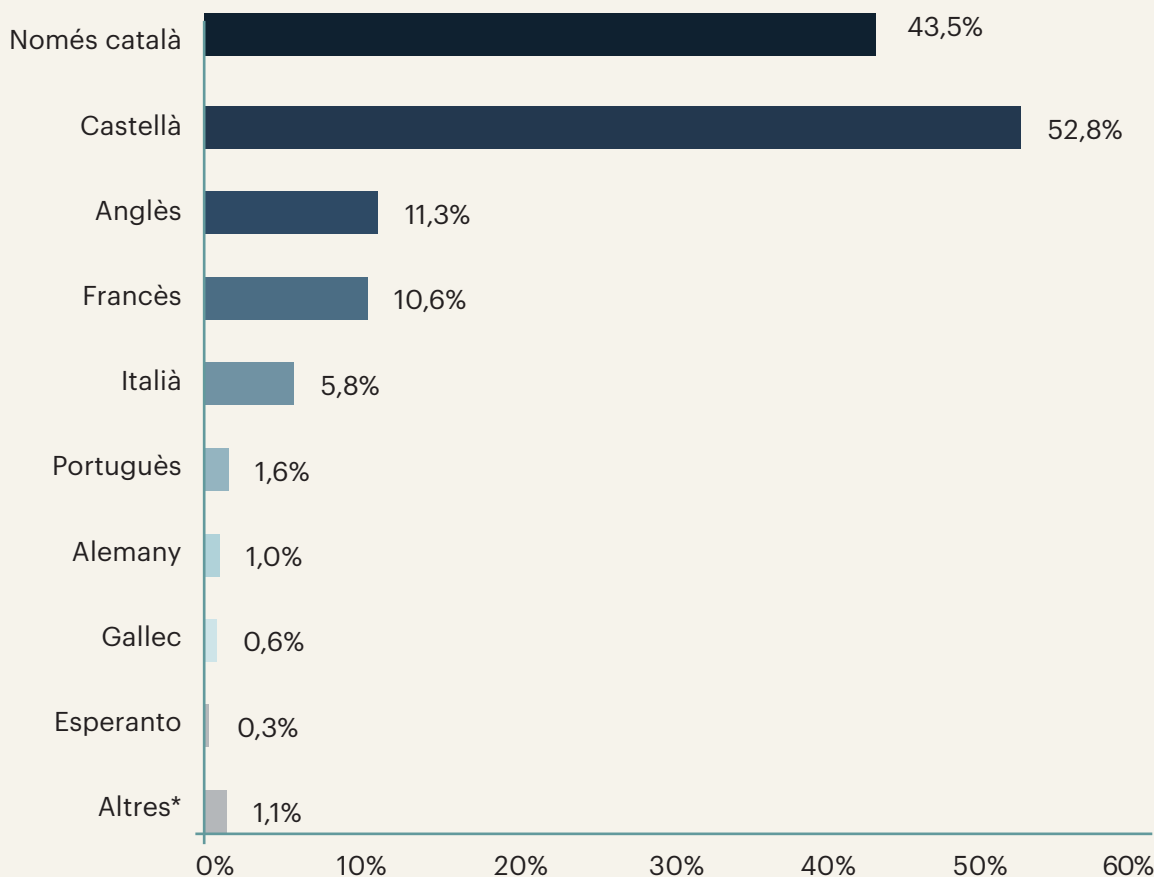

La llengua d'escriptura

Partint de la base que el 100% dels socis escriu, com a mínim, en català, és important destacar que el 43,5% d'autors escriu de manera exclusiva en aquesta llengua. De tota manera, es pot observar que n'hi ha un 37,7% que escriu en dues llengües (català i una altra), i un 12,1% que ho fa en tres (català i dues més). Els autors que escriuen en més llengües són minoritaris.

Per altra banda, tot i que els enquestats que escriuen exclusivament en català són molts (el 43,5% esmentat, 270 socis), els que el combinen amb, com a mínim, el castellà encara en són més (328 escriuen en català i castellà, el 52,8%). Altres llengües que destaquen en combinació amb el català són l'anglès i el francès i, amb un percentatge força menor, l'italià.

Gràfic 13. A banda del català en quina/es altres llengües escriuiu? (marqueu un màxim de cinc llengües)

* Les altres llengües citades són àrab, aragonès, llatí, occità, serbi, suec i xinès

Els motius que porten els autors a escriure en una llengua o altra són diversos i tenen molta relació amb cada llengua en concret. Així, doncs, mentre que escriure en català té una motivació bàsicament d'origen familiar (53,6%), escriure en castellà té una motivació relacionada amb el tipus d'encàrrec (28,0%) o bé amb el domini de la llengua (27,0%), igual que en anglès (29,4% i 26,5% respectivament) i en francès (20,6% i 27,0% respectivament), tot i que en aquesta darrera el motiu principal, com passa amb l'italià, és una altra raó no especificada (28,6% pel que fa al francès i 39,4% a l'italià).

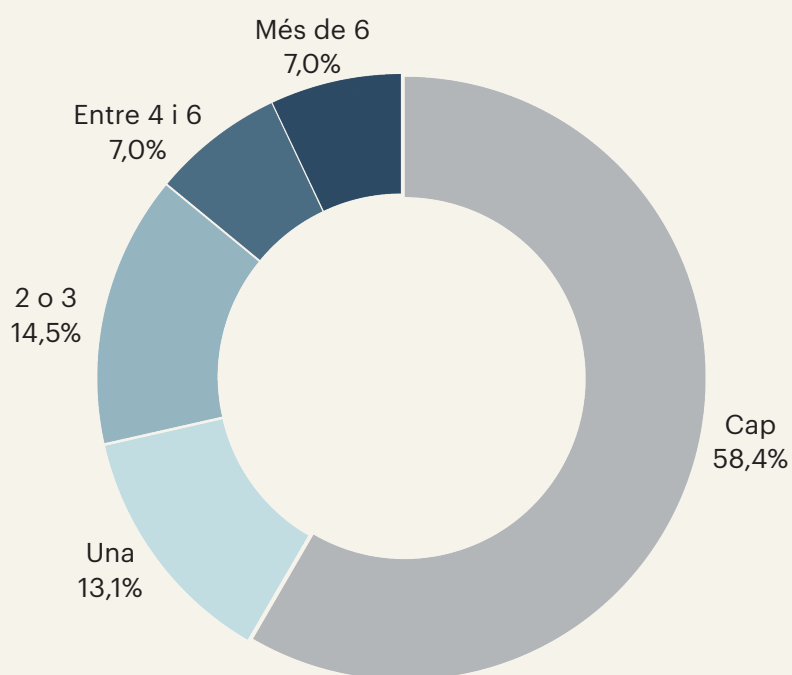
Internacionalització de l'obra literària

Com a tancament d'aquest capítol destinat a l'ofici d'escriptor hi ha un tema que cal analitzar. Es tracta de la internacionalització de la literatura catalana que, ja des de la Fira de Frankfurt de 2007 i passant per altres esdeveniments més recents (la Fira del Llibre Infantil i Juvenil de Bolonya de 2017, la Fira Internacional del Llibre de Buenos Aires de 2019 o la Fira del Llibre de Londres de 2022) sembla que ha anat obrint l'obra literària en català a la resta del món.

Així, doncs, en aquest apartat s'analitzarà breument la internacionalització, mirant de conèixer quin és el volum de les traduccions a altres llengües, quines són aquestes llengües, com s'aconsegueix posar l'obra pròpia en el mercat exterior i quins ajuts institucionals s'hi destinen.

Pel que fa a la primera qüestió, dos de cada cinc escriptors (el 41,6%) han vist alguna de les seves obres traduïda a altres llengües:

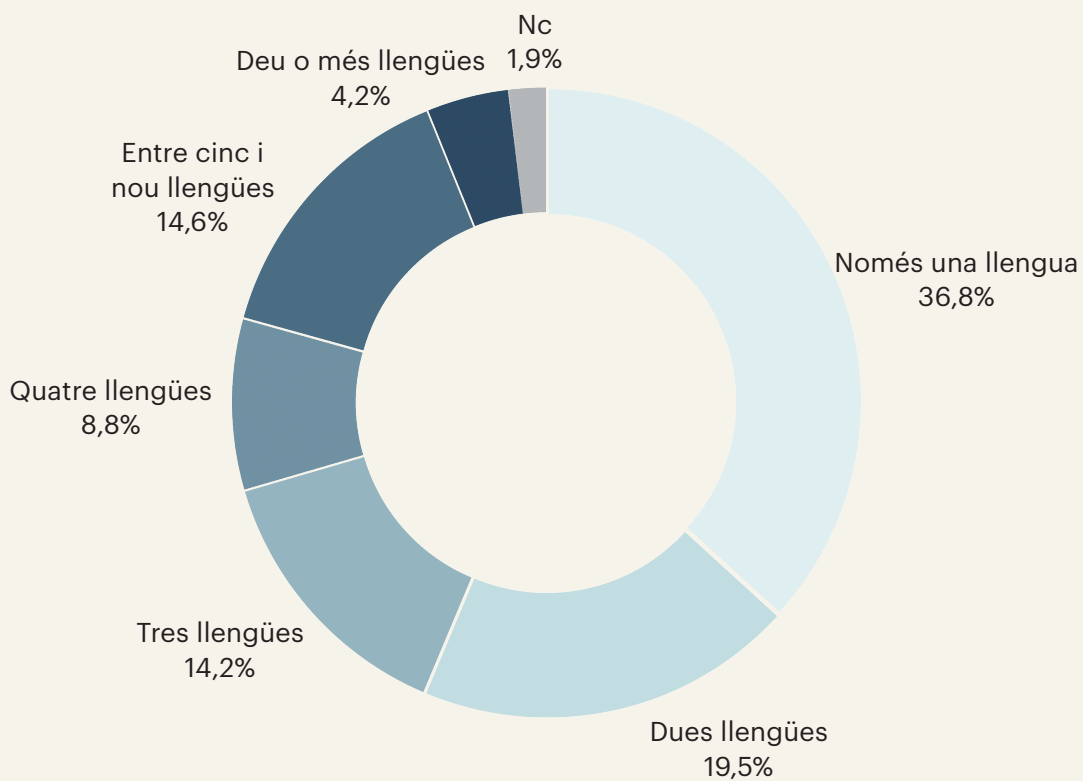
Gràfic 14. *Quantes obres vostres han estat traduïdes a altres llengües?*

Per la simple lògica del temps vital de què s'ha disposat, l'edat és un factor clau en aquest cas i, a mesura que s'incrementa l'edat, el nombre d'obres traduïdes també augmenta: el 76,6% dels més joves no tenen cap obra traduïda, per només el 50,7% dels majors de 64 anys, mentre que només l'1,6% dels primers en té més de 6, pel 10,6% dels segons.

Una manera de mesurar l'abast del desplegament de la literatura catalana al món és veure el nombre de llengües a què s'han traduït les obres dels socis. Basant-se en el 41,6% que té alguna obra traduïda, es pot observar que, tot i que el més habitual és que es tradueixi a una única llengua d'arribada, un 15% dels enquestats té traduccions a entre cinc i nou llengües i, en alguns casos, fins a vint. La mitjana és de 3,2 llengües d'arribada.

Gràfic 15. Nombre de llengües a les quals han estat traduïdes les vostres obres?

Fent una ullada a les més de 30 llengües a què s'ha traduït la seva producció literària, es pot observar que més del 80% dels autors té alguna de les seves obres traduïda al castellà. Altres llengües destacables són l'anglès (33%), el francès (31%) i l'italià (24%), però n'hi ha una gran varietat, com es pot veure a la taula de la pàgina següent:

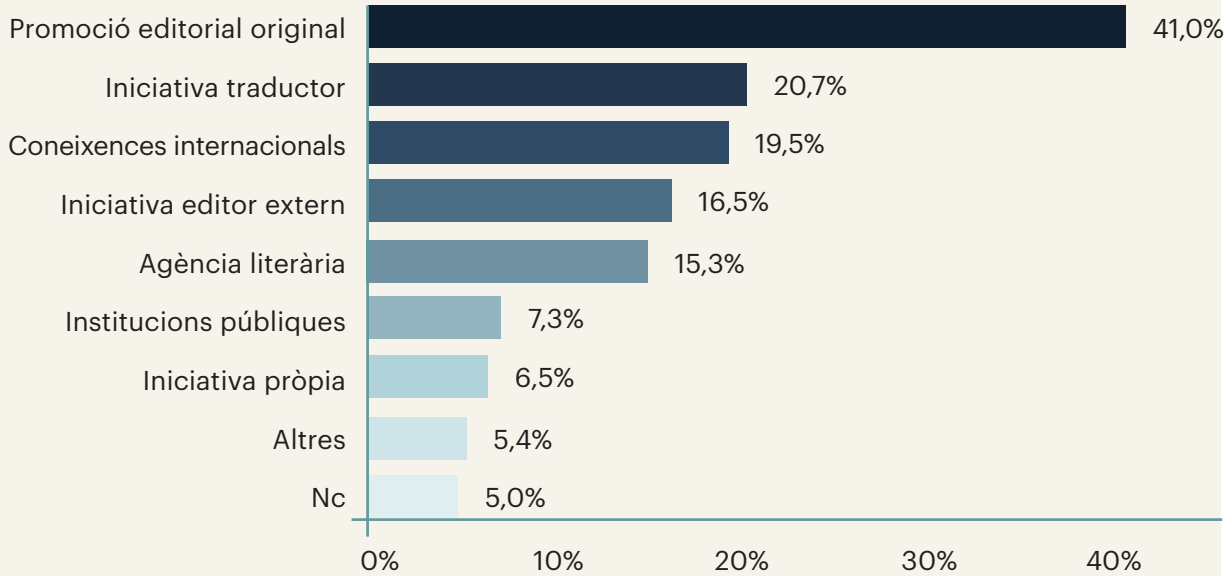
Taula 6. A quines llengües han estat traduïdes les vostres obres (marqueu totes les llengües a les quals s'hegin traduït les vostres obres)?

Llengües	Socis	
	Núm.	%
Castellà	208	81,3%
Anglès	85	33,2%
Francès	79	30,9%
Italià	61	23,8%
Portuguès	43	16,8%
Alemany	42	16,4%
Gallec	42	16,4%
Èuscar	30	11,7%
Grec	20	7,8%
Polonès	19	7,4%
Rus	17	6,6%
Eslovè	16	6,3%
Coreà	15	5,9%
Romanès	13	5,1%
Hongarès	11	4,3%
Japonès	11	4,3%
Neerlandès	11	4,3%
Danès	9	3,5%
Xinès	9	3,5%
Àrab	8	3,1%
Noruec	7	2,7%
Serbocroat (inclou croat i serbi)	7	2,7%
Txec	7	2,7%
Finès	6	2,3%
Hebreu	6	2,3%
Occità	6	2,3%
Suec	6	2,3%
Turc	6	2,3%
Búlgar	4	1,6%
Altres	23	9,0%

* Les altres llengües citades són aranès, eslovac, albanès, lituà, persa, llengües natives de Mèxic / zapoteca, aragonès, asturià, cors, estonià, flamenc, grec, islandès, letó i mongol

El més habitual és que la mateixa editorial que publica l'obra original en català sigui la promotora de la traducció a altres llengües, fórmula que duplica les altres, com per exemple la iniciativa d'un traductor o les coneixences personals en l'àmbit internacional.

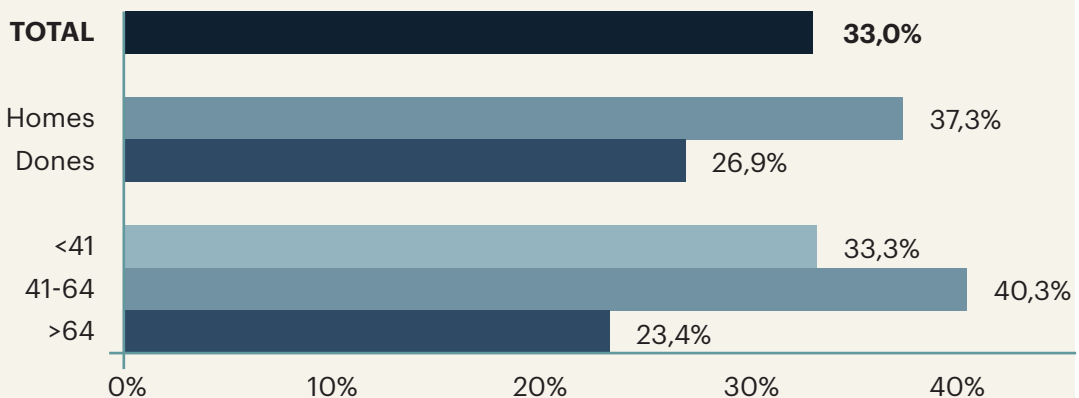
Gràfic 16. Com heu aconseguit que les vostres obres s'hagin traduït a altres llengües?

En el gràfic anterior es pot observar que la recomanació d'institucions públiques només significa el 7% de la consecució de les traduccions que aconsegueixen els escriptors. Això és significatiu si es lliga a la qüestió dels ajuts institucionals rebuts per a la traducció de les obres.

Tenint en compte que hi ha gairebé un 6% que prefereix no contestar la pregunta, un de cada tres autors afirma que ha rebut algun ajut institucional, ja sigui de manera directa o a través de les editorials o dels traductors que se n'han encarregat.

Gràfic 17. Heu percebut, vosaltres o les editorials o els traductors que se n'han encarregat, algun ajut institucional per a la traducció de les vostres obres?

5 L'ofici de traductor

De la mateixa manera que s'ha fet una panoràmica dels socis que es dediquen a l'escriptura, en el capítol següent es perfilaran les característiques dels qui conreen la traducció literària, tant de manera exclusiva com en combinació amb l'escriptura o amb altres feines remunerades.

Cal tenir en compte, en aquest cas, dues qüestions importants:

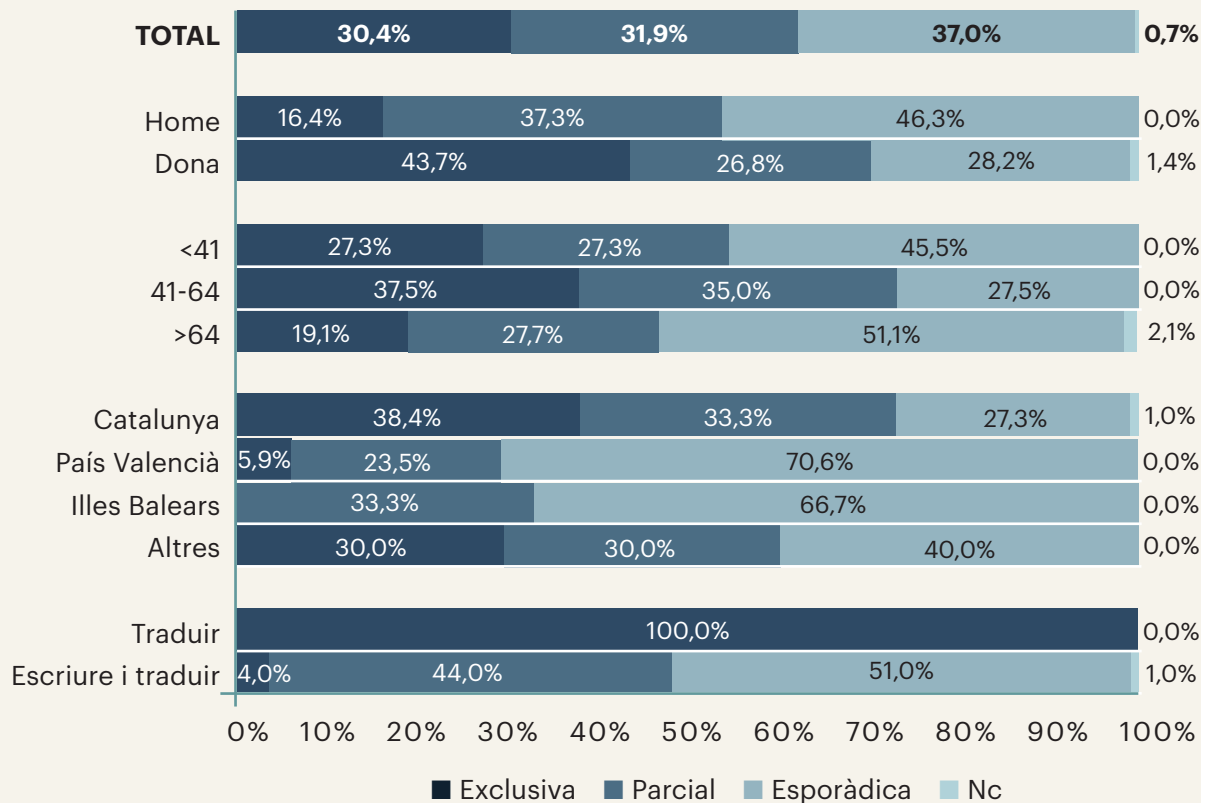
- La traducció és un ofici que implica habitualment una major professionalització, sobretot perquè hi ha uns estudis universitaris que hi estan dirigits (ja sigui a través de Traducció i Interpretació o d'alguna Filologia).
- La proporció de socis que professen aquest vessant és significativament menor que aquells que escriuen, per la qual cosa en aquest apartat es té en compte un nombre força menor d'individus, que inclouen els que només tradueixen (38 persones) i els que ho combinen amb l'escriptura (100 persones), que fan un total de 138 socis.

Dedicació a la traducció

Tal com hem dit, les dades d'aquest apartat es refereixen tant a aquells socis que es dediquen exclusivament a traduir com als que s'hi dediquen en combinació amb l'escriptura, independentment que tinguin altres feines remunerades.

Així, doncs, és interessant veure quina és la seva dedicació a aquesta tasca respecte a l'escriptura:

Gràfic 18. La vostra activitat de traducció és (respecte a l'escriptura)

Com es pot veure, un de cada tres socis es dedica de manera exclusiva a la traducció, però és una dedicació que varia força en funció del col·lectiu: les dones, els autors d'entre 41 i 64 anys i els residents al Principat són els que tenen la traducció com a activitat exclusiva en major mesura. Aquestes dades signifiquen un increment molt notable respecte a les de l'edició anterior, en què la dedicació exclusiva era només el 5%, mentre que la parcial era el 74% i l'esporàdica el 21%.

El significat de traduir

La qüestió sobre què significa traduir per als autors pren una connotació diferent del significat d'escriure perquè, en teoria, traduir es relaciona més amb una professió

que amb una vocació. Això fa que les agrupacions d'aspectes associats a una ocupació o feina (és una feina i és una forma de promoció social i econòmica), a una voluntat de contribuir a la societat (és la meua contribució a la cultura o és una manera de contribuir al meu país), o a una expressió del propi ésser (és una forma de vida, és una font de satisfacció, és una via per expressar idees i sentiments o és un lleure, una forma d'autorealització) resultin més coincidents entre elles i que, alhora, les opcions siguin més heterogènies dins del grup mateix.

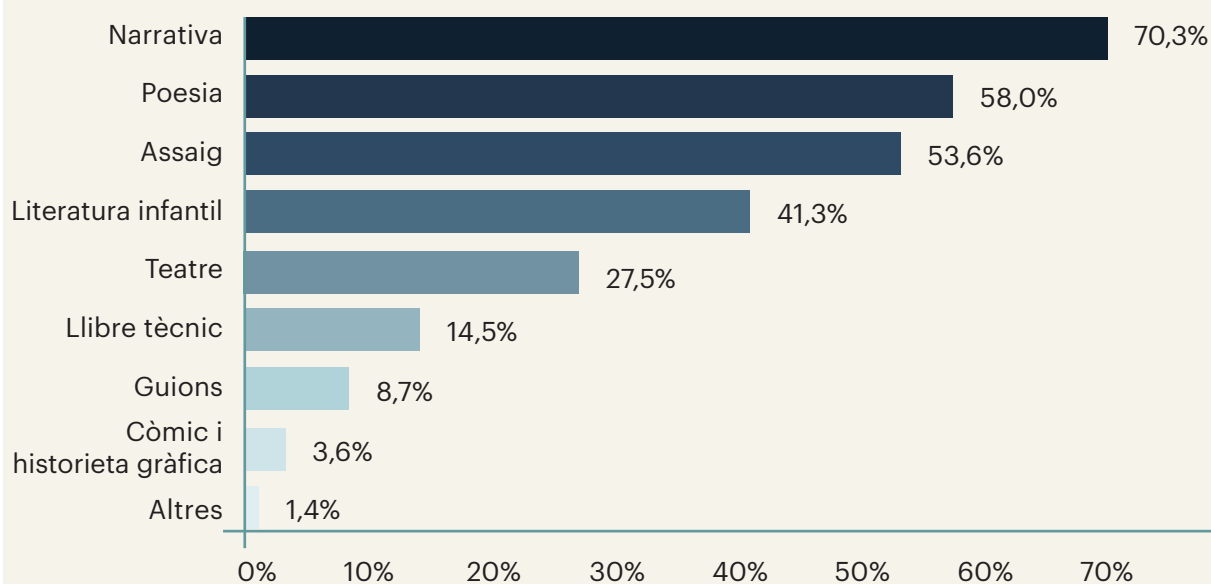
L'anàlisi de l'expressió del sentiment dels traductors resulta més complexa, atès que la igualtat entre els tres conjunts no ve tant de l'equivalència entre ells sinó del fet que tots tres inclouen una opció destacada per als socis, per la qual cosa cal fer esment al fet que les opcions amb què més s'identifiquen són, de manera destacada sobre les altres, que la traducció per a ells és una feina (58,7%), una font de satisfacció (48,6%) i una contribució a la cultura (45,7%).

Es podria dir, tenint en compte que la meitat dels autors cita com a mínim dues d'aquestes tres qüestions, que la traducció és per a ells la combinació d'aspectes associats a una ocupació o feina, a una voluntat de contribuir a la societat i a una expressió del propi ésser i, també, que té molt poc a veure amb una forma de promoció social i econòmica o a una via per expressar idees i sentiments.

Els gèneres literaris traduïts

En el cas dels gèneres traduïts, tres de cada quatre socis tradueixen fins a tres gèneres literaris diferents (el 19% se centra en un únic gènere, el 28% en dos i el 30% en tradueix tres de diferents).

Gràfic 19. Quins gèneres heu traduït?

La llengua de traducció

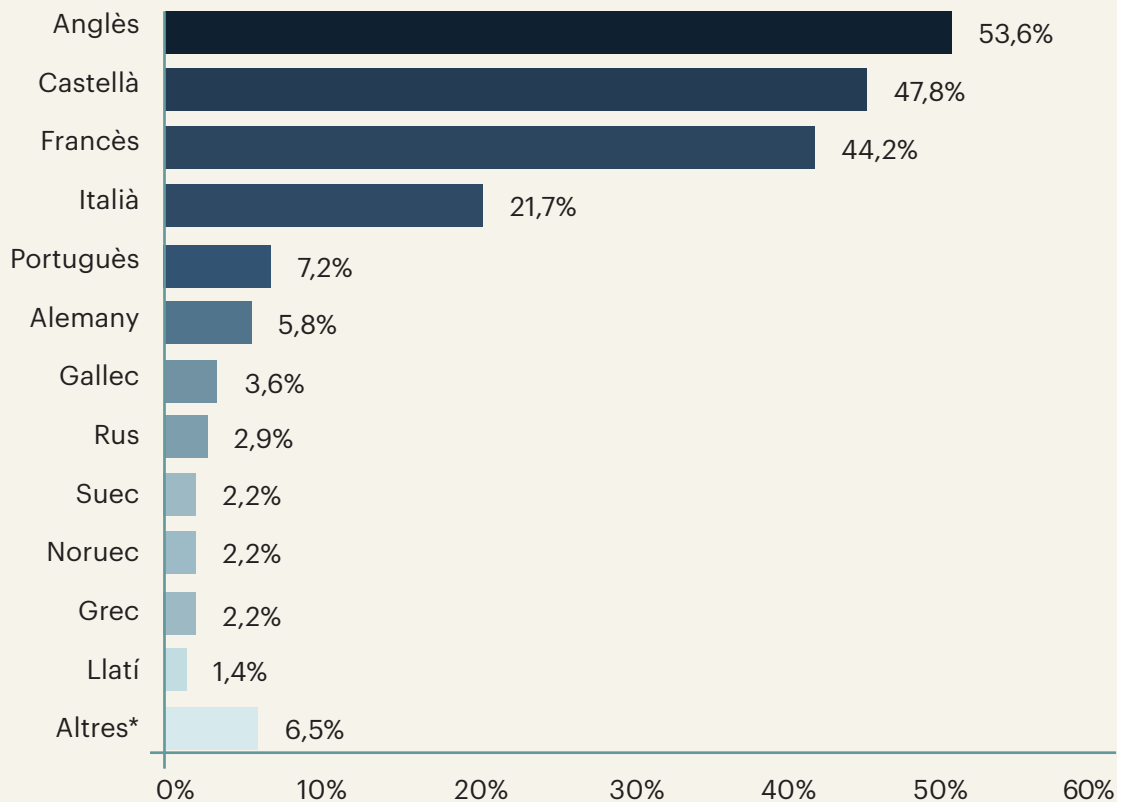
És interessant d'observar no només quines, sinó també quantes són les llengües que tradueixen els socis. El més habitual és que els traductors anostrin tres llengües (34,6%), tot i que la distribució del nombre de llengües és molt homogènia al voltant del 30% (el 31% en tradueix una, el 35% en tradueix dues i el 30% en tradueix tres).

És destacable el fet que aquells que només es dediquen a traduir treballen tres o més llengües de manera més habitual que aquells que ho combinen amb l'escriptura (el 49% dels primers tradueix tres o més llengües, pel 33% dels segons).

Tot i que, com hem pogut veure en el capítol anterior, la llengua més comuna a la qual es tradueixen les obres escrites pels autors és el castellà, quan es tracta d'anostrar-les aquesta és la segona llengua, i l'anglès passa al davant. Val a dir, però, que les quatre llengües en què hi ha més relació d'anada i tornada són les mateixes, perquè el francès i, en menor mesura, l'italià també tenen força traductors al català.

Cal esmentar que, entre aquells que simultaniegen la feina d'escriptors amb la de traductors, els percentatges de les dues llengües principals són molt similars (el 53% tradueix de l'anglès i el 51% del castellà), mentre que, entre els qui només tradueixen, l'anglès (60%) destaca per sobre del castellà (43%). Aquests segons també tenen percentatges proporcionalment majors en aquelles llengües que es podrien considerar més «exclusives» (noruec, rus, grec, suec...) i menors que els primers en llengües com el portuguès o el gallec.

Gràfic 20. Quines llengües tradueix més sovint al català?

* Les altres llengües citades són àrab, esperanto, èuscar, hebreu, japonès, occità, serbocroat, txec i del català a l'alemany

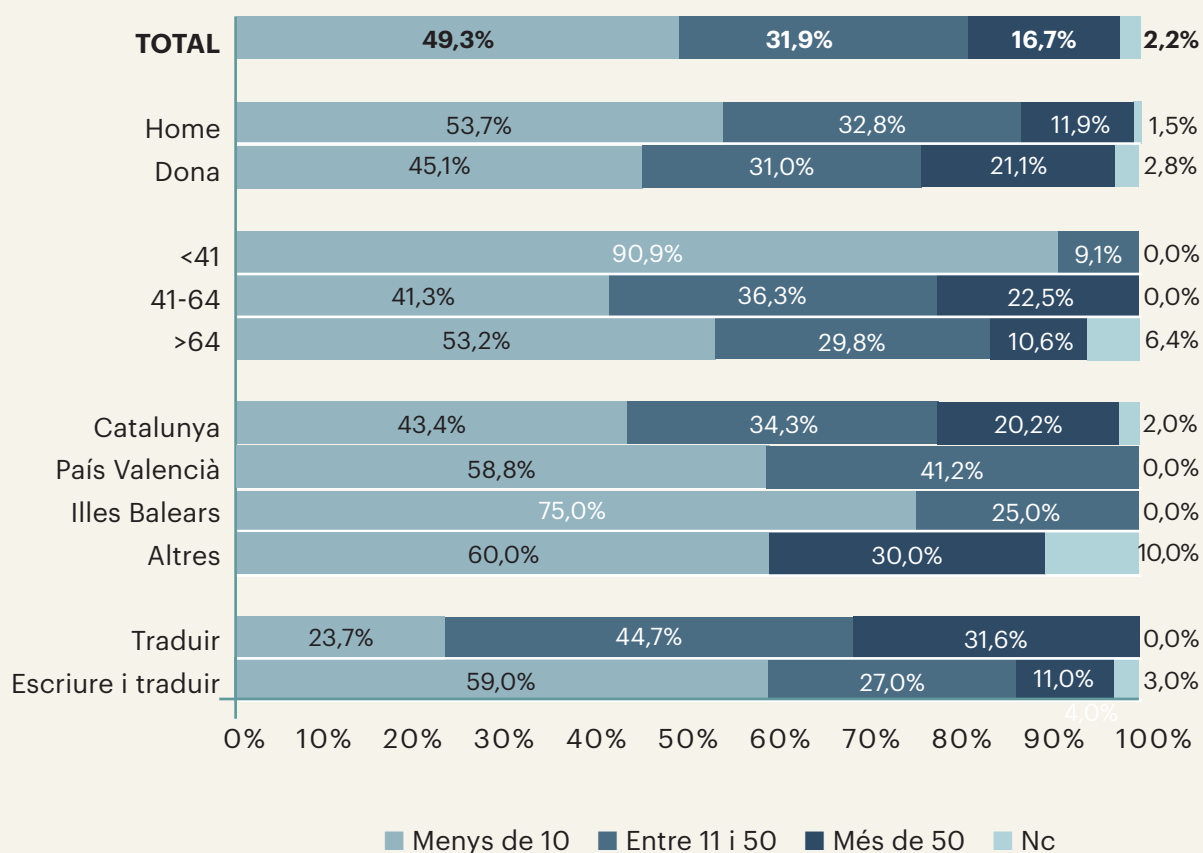
També s’observa un fort increment dels autors que tradueixen l’anglès respecte de l’edició anterior (passa del 36% a l’actual 54%) i un lleuger descens del percentatge de traductors del castellà (el 2014 era un 59%), mentre que tant el francès com l’italià mantenen percentatges similars als que ja s’observaven en l’estudi anterior.

El volum d’obra traduïda

Una dada que ajuda a fer-nos una idea de la consolidació dels traductors i la seva trajectòria en aquest món és el nombre de traduccions publicades. L’inici en aquesta tasca no és gaire primerenc i, per tant, el nombre d’obres literàries que els socis han pogut traduir augmenta amb l’edat.

Gairebé la meitat dels traductors (el 49%) han tingut ocasió de traduir menys de 10 obres, però un 17% n’ha traduït més de 50. Tal com hem esmentat, molts factors influeixen en aquest nombre, i aquest fet queda palès en les notables diferències que es poden apreciar en funció de la variable que considerem, tal com es pot observar en la distribució del següent gràfic dels col·lectius estudiats:

Gràfic 21. Quantes traduccions d’obres literàries heu publicat en total?

Condicions i reivindicacions dels traductors

En un vessant més pregon de l'anàlisi trobem els aspectes que tenen a veure amb les condicions laborals dels traductors: els terminis de lliurament, el reconeixement de la feina, el paper de prescriptors o les reivindicacions que es consideren necessàries. Aquestes són les qüestions que tractarem en aquest apartat.

Tres de cada quatre traductors afirmen que el termini de lliurament de la traducció consta habitualment en els contractes que signen. Tot i així, cal destacar l'alt percentatge de socis que desconeixen si és així i els que prefereixen no dir-ho, en comparació amb la resta de qüestions, en què normalment hi ha una taxa de no resposta més reduïda.

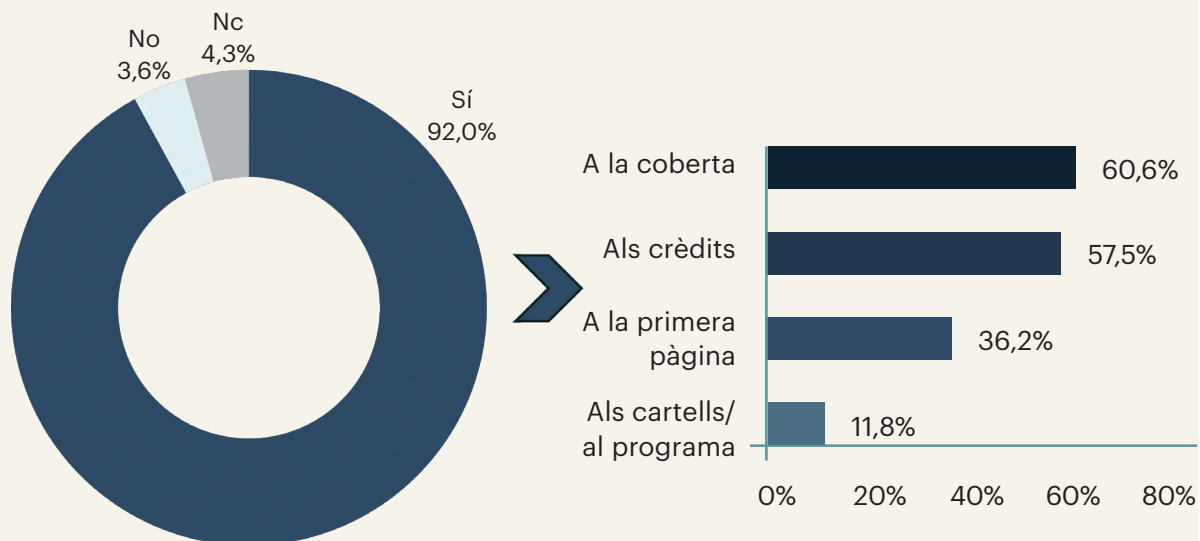
Entre els que més signen contractes on consta habitualment el termini de lliurament hi trobem els traductors en exclusiva (97%) i els residents a Catalunya (82%) i, entre els qui menys, el 33% dels residents a les Balears o el 47% del País Valencià. Val a dir que aquests darrers són, de lluny, els socis que en més ocasions signen contractes en què aquest termini no hi consta (el 41%), molt per sobre del 19% dels següents, que són els més grans de 64 anys.

D'altra banda, és destacable que el desconeixement de l'existència d'aquesta condició en el contracte va del 0% o el 9% dels traductors i els socis de mitjana edat, fins al 27% i el 50% dels socis més joves i els residents a les Balears.

Una de les reivindicacions dels traductors, motivada pel fet que històricament no s'havia considerat important, és que el nom de l'autor de la versió en català consti en el llibre de manera visible. El lloc on aquest apareix, si és que ho fa, doncs, no és un tema menor en l'afermament de la importància dels traductors.

En aquest sentit, només un 3,6% dels autors manifesta que el seu nom normalment no apareix a les traduccions que publiquen, mentre que un 4,3% prefereix no contestar o ho desconeix. Així doncs, en el 92% dels casos el nom del traductor apareix a un lloc o a un altre. Al gràfic següent es pot observar on figura habitualment el nom del traductor:

Gràfic 22. *El nom apareix a les traduccions publicades i on figura habitualment?*

Hi ha alguns percentatges destacables entre els diferents col·lectius:

- El nom dels homes apareix més vegades a la coberta i als cartells o programes (en el cas dels homes el 64% i en el de les dones el 58%), mentre que el de les dones apareix als crèdits o a la primera pàgina en major proporció que el dels homes (61% i 38% respectivament les dones, 54% i 35% els homes).

Que aparegui el nom a la coberta es dona més en els socis més joves i molt menys en els més grans (80% els primers, 65% els de mitjana edat i 48% els majors de 64 anys), que tampoc acostumen a veure el seu nom en els cartells o programes (el 2%, en comparació amb el 10% dels més joves). En aquests és on apareix en major mesura el nom dels socis d'entre 41 i 64 anys: 17%), igual que als crèdits (68%, mentre que entre els menors de 41 anys és el 40% i entre els més grans el 45%).

- Els noms dels qui es dediquen només a la traducció apareix en moltes més ocasions, proporcionalment, a la coberta o a la primera pàgina, que el dels qui també escriuen (el 73% i 54% respectivament entre els traductors en exclusiva, mentre que entre els qui ho combinen amb l'escriptura és el 56% i el 29% respectivament).

El fet que un 45,7% dels socis acostumi a exercir una tasca orientadora davant els editors, suggerint-los la traducció de determinades obres al català, sembla un bon senyal, tot i que, comptant un 6,5% de no resposta, segueixen sent majoria (el 47,8%) els qui asseveren que no tenen per costum fer aquesta funció.

Deixant de banda el nombre de traductors que no saben o no volen contestar (força elevat en alguns casos, com els socis de les Balears o de l'estranger, on arriba al 20%-25% o, en el cas dels socis majors de 64, al 13%), i si ens centrem en els qui sí que contesten, observem que els homes actuen com a «recomanadors» davant dels editors molt més que les dones (el 62,5% davant del 35,4%), tal com fan també els més joves (el 81,8% davant del 46% dels socis majors de 40 anys), els socis residents a les Illes Balears (el 66,7% davant dels 53% dels residents al País Valencià o el 46,3% de Catalunya) o els que combinen escriptura i traducció (el 52,7% davant del 39,5% dels qui només tradueixen).

Els honoraris dels traductors

L'anàlisi de les dades obtingudes a l'hora de preguntar pels honoraris dels traductors és complexa d'analitzar perquè aquestes dades són molt variades i depenen de més factors dels que es poden tenir en compte. Tot i això, globalment, el mètode més habitual amb què s'ha calculat la darrera traducció que han fet és d'una pàgina entesa com a 2.100 caràcters amb espais inclosos, mètode amb què s'han calculat els honoraris de gairebé la meitat de les últimes traduccions realitzades (el 48%). Amb percentatges molt menors trobem que el que es fa és pactar un preu tancat per tota la traducció (el 10,2% de les traduccions) o un preu per paraula (el 9,4%).

Val a dir que, en mirar les dades segons els gèneres concrets, aquests mètodes varien més: tant en la narrativa com en l'assaig i en la literatura infantil els honoraris es calculen principalment sobre una pàgina entesa com a 2.100 caràcters amb espais inclosos (en el 71%, 69% i 44% de casos respectivament), però si mirem quin és el

segon mètode, hi ha més diversitat. En el cas de la narrativa, és una pàgina entesa com a 1.800 caràcters amb espais inclosos (el 7%), en l'assaig es calcula per paraula (el 8%) i en la literatura infantil es pacta un preu tancat pel llibre (el 22%).

Un cas particular és el de la poesia, el quart gènere més traduït, que presenta una distribució homogènia del 18% d'un preu tancat per llibre o d'una pàgina de manuscrit entesa per un màxim de 30 línies d'entre 55 i 60 caràcters per línia. Cal destacar, però, que un 18% no ha cobrat per aquesta mena de traducció: 7 dels 9 casos totals en què no s'ha cobrat la darrera traducció són de poesia, per la qual cosa cal pensar que el fet de traduir aquest gènere sense cobrar sembla, malauradament, una pràctica força habitual.

Per altra banda, una dada que encara agafa més importància que el mètode de càlcul de la darrera traducció és el que s'aplica de manera habitual com a base per al càlcul de la tarifa, i quin és aquest import.

En aquest cas hi ha un major percentatge de socis que no saben o no volen donar aquesta dada, però aquells que sí que ho fan afirmen que les tres unitats que utilitzen habitualment són les mateixes que a la darrera traducció: el 52,1% calcula la seva tarifa sobre una pàgina entesa com a 2.100 caràcters amb espais inclosos (amb una mitjana de 14,1 €/pàgina), el 10,2% pacta un preu tancat per tota la traducció (i, per tant, no se'n pot saber l'import) i el 8,4% aplica un preu per paraula (amb una mitjana de 0,16 €/paraula). A més d'aquests, el 7,2% la calcula sobre una pàgina de manuscrit entesa com a un màxim de 30 línies x 55-60 caràcters per línia (a 11,01 €/pàgina de mitjana).

Fent l'anàlisi de nou dels quatre gèneres més traduïts, veiem que en els tres més comuns (narrativa, assaig i literatura infantil) la unitat més habitual és també la d'una pàgina de 2.100 caràcters amb espais inclosos, amb una mitjana de 14,4 €/pàgina, 14,1 €/pàgina i 13,5 €/pàgina respectivament. En el quart, la poesia, tal com passa en el cas de la darrera traducció, sembla que no hi ha un mètode principal, i es fa el càlcul tant per preu tancat pel llibre, per una pàgina de manuscrit amb un màxim de 30 línies de 55-60 caràcters per línia (13,4 €/pàgina), per paraula (0,20 €/paraula) o per una pàgina de 2.100 caràcters amb espais inclosos (14,5 €/pàgina).

6

Actes, festivals i internacionalització

Una de les maneres més efectives d'incrementar la visibilitat, no ja de la literatura catalana sinó dels seus autors, és que participin en actes i festivals literaris. En aquest sentit, una de les reivindicacions bàsiques i unànimes és el reconeixement d'aquesta tasca i l'assoliment de bones condicions laborals.

El reconeixement passa, sens dubte, per la remuneració de tots els que hi prenen part, que han d'invertir un temps en la preparació dels actes i per als qui sovint significa una inversió (major o menor, depenent de molts factors), ja sigui de diners o de temps que no dediquen a les altres feines remunerades.

Així doncs, i referint-nos a la totalitat dels socis, tant si escriuen com si tradueixen, les condicions amb què es troben en les intervencions en actes literaris i festivals són les que es tracten en aquest capítol, juntament amb un segon tema que hi està relacionat: la internacionalització dels autors a través de l'estada en residències literàries a l'exterior.

Participació en actes i festivals literaris

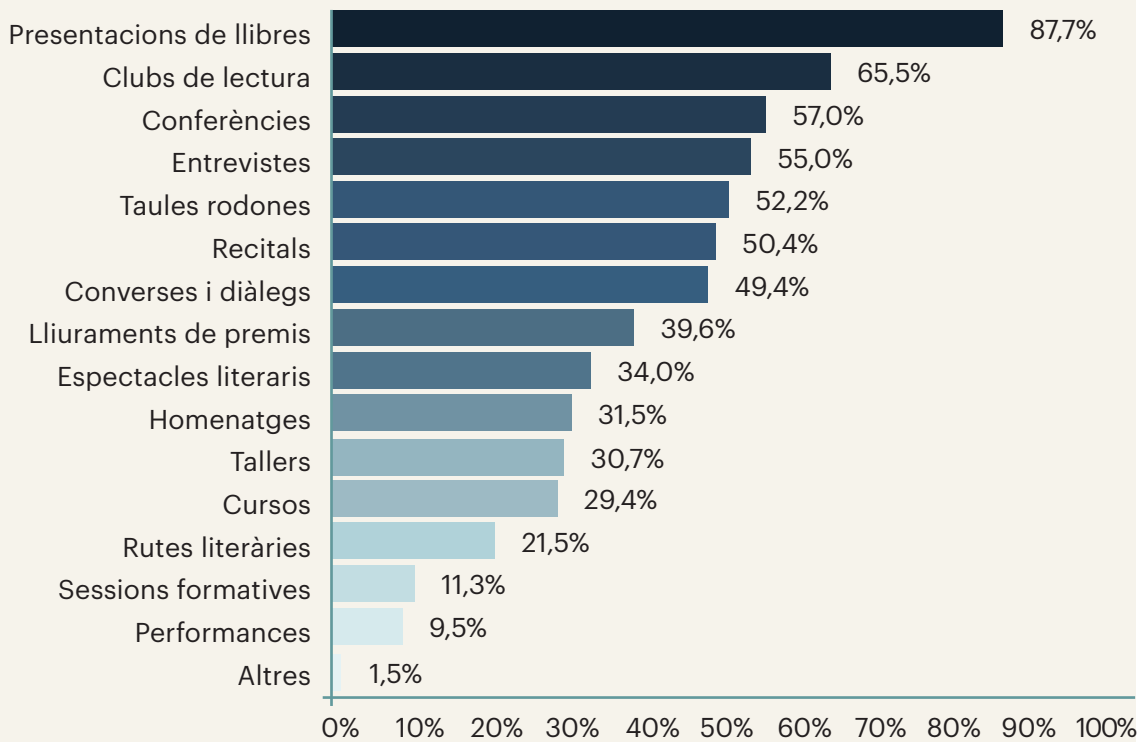
Gairebé sis de cada deu socis participen habitualment en actes literaris i festivals. Les dones (63%), els menors de 41 anys (72%), els residents al País Valencià o a altres territoris (71% i 70% respectivament), i els socis que es dediquen tant a traduir com a escriure (64%) són els que hi participen en major mesura.

Pel que fa a aquest 58,8% que pren part en aquestes activitats, la naturalesa dels actes en què participa és molt variada. Normalment, aquests autors prenen part en entre quatre i sis tipus d'activitats diferents. Les presentacions de llibres són els actes que més fan (el 87,7%), però més de la meitat dels socis també participen en clubs de lectura, conferències, entrevistes, taules rodones o recitals. En canvi, són una minoria els qui acostumen a fer sessions formatives (l'11,3%) o performances (el 9,5%).

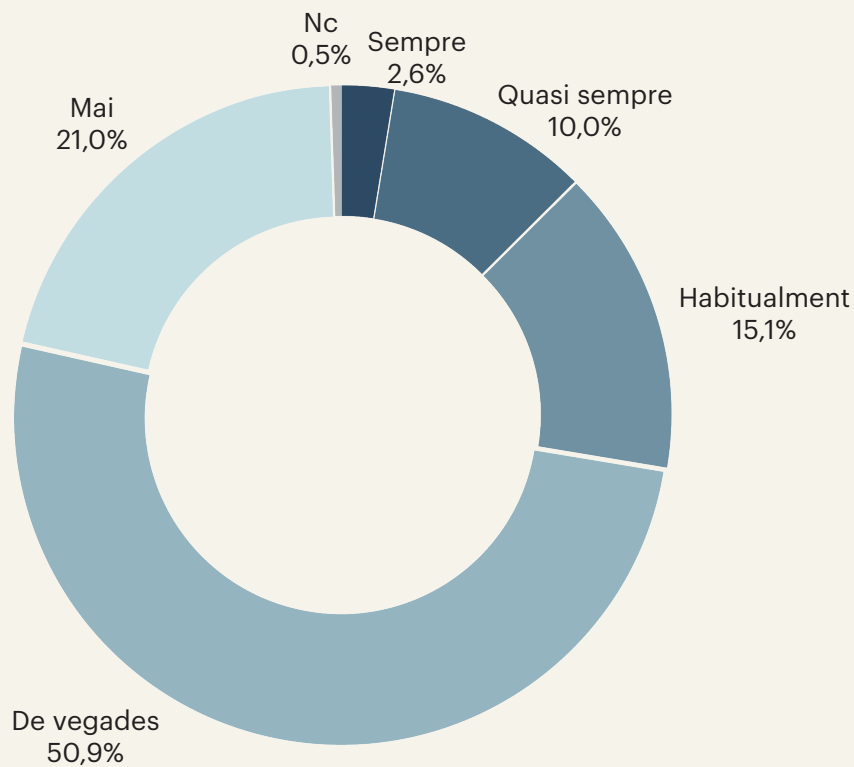
Com ja hem apuntat anteriorment, un tema que no és menor, en aquests casos, és si aquesta participació és remunerada o no. Val a dir que, sent la presentació de llibres la més comuna, potser seria interessant saber si es tracta de la promoció d'un llibre propi o d'un altre autor. Si es tracta d'un acte per donar a conèixer obra pròpia (i promocionar-ne la venda), llavors l'increment de les vendes s'entendria que és una mena de remuneració, mentre que si es tracta de la presentació d'un llibre d'un altre autor, l'activitat s'assimilaria a la participació en qualsevol dels altres actes literaris.

En qualsevol cas, i independentment del format de les activitats, cal destacar que un 21% dels autors afirma que els actes en els quals pren part no són mai remunerats, i que menys del 3% diu que ho són sempre.

Gràfic 23. En quina mena d'actes literaris participeu habitualment?

Gràfic 24. La participació en aquests actes sol ser remunerada?

percentatge puja fins al 20% (el 23,7% en el cas dels que s'hi dediquen exclusivament i el 20,0% en el dels que ho combinen amb l'escriptura).

La majoria de vegades (el 65,5%) aquesta residència es troba en un altre estat d'Europa, però també hi ha enquestats que han estat en residències als Països Catalans (38,2%) o a un altre continent (25,5%) i, en força menor mesura, en un territori de la resta de l'Estat espanyol (12,7%).

7

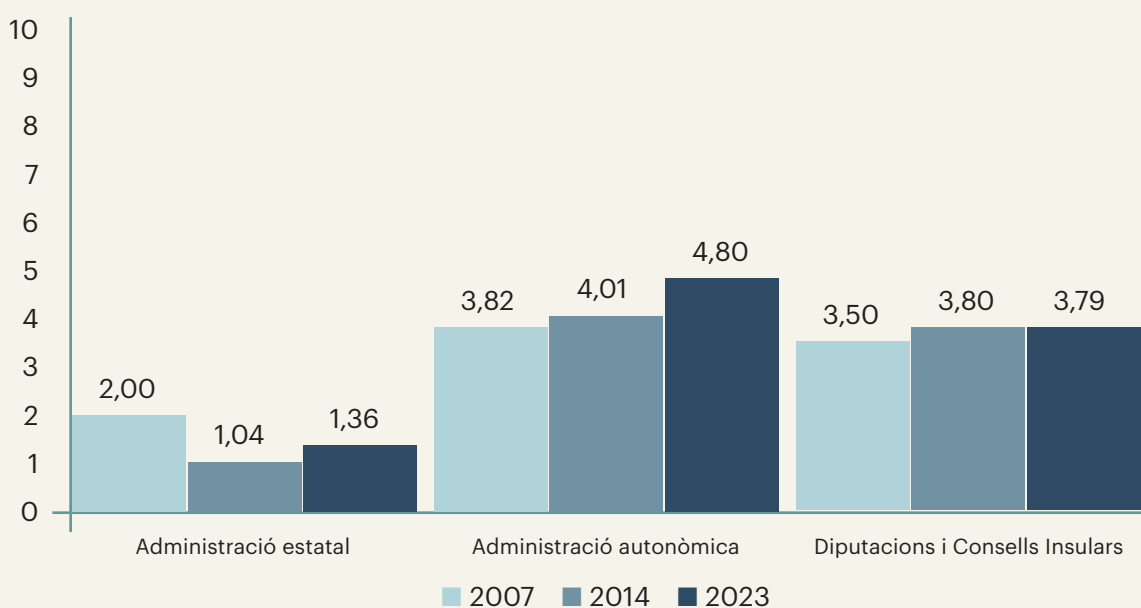
Les administracions i la vertebració territorial

Un altre punt important en el panorama de la literatura catalana és la relació que tenen els autors amb els actors externs. En aquest sentit, és important veure quina valoració en fan de les institucions, tant en general com pel que fa als ajuts i beques que gestionen i, per altra banda, constatar la pròpia consciència com a col·lectiu i com a sistema literari.

Valoració de les administracions i polítiques públiques

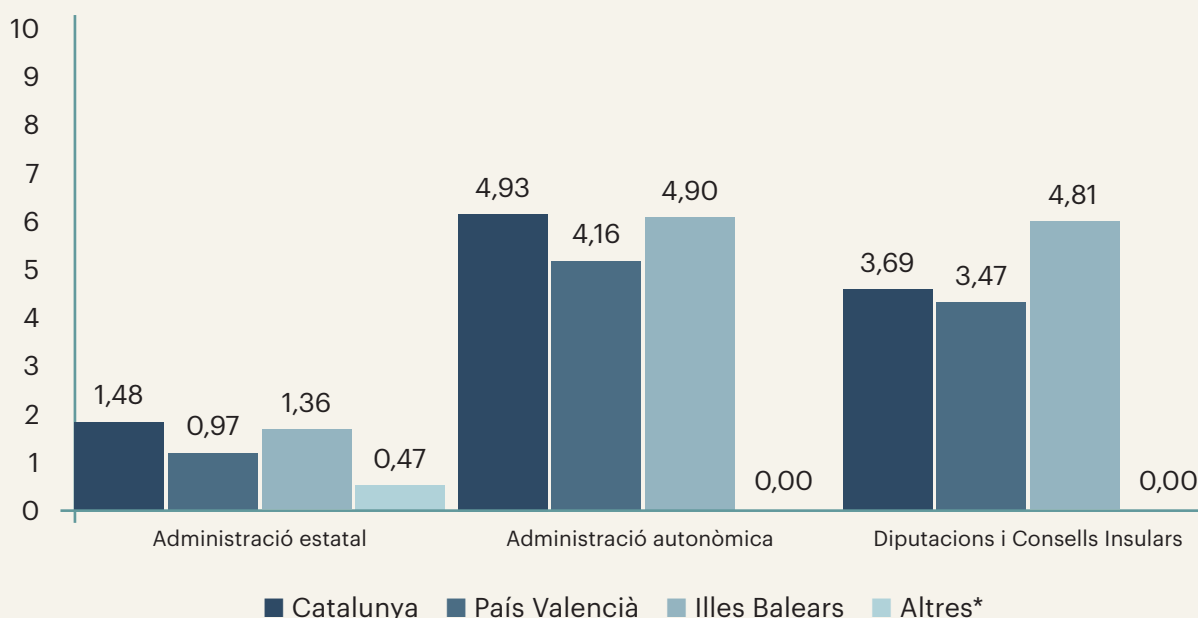
Cap de les administracions públiques arriba a l'aprovat, tot i que hi ha una diferència molt considerable entre l'1,36 sobre 10 de nota mitjana que obté l'administració estatal per una banda, i el 3,79 de les diputacions o consells insulars o el 4,80 de l'administració autonòmica per l'altra. Comparant amb els anys anteriors, es pot dir que l'administració estatal es recupera lleugerament respecte de 2014, però sense arribar a la valoració de 2007, l'autonòmica continua millorant clarament i la local es manté estable.

Gràfic 26. Valoració de les diferents administracions 2007-2023 (0-10; mitjana)

En el gràfic següent, amb les valoracions de les diferents administracions per part dels residents als diversos territoris, es poden apreciar algunes peculiaritats, com ara que a les Balears és on millor nota donen a l'administració local (consells insulars) i els residents a altres territoris els que puntuen pitjor l'administració estatal, mentre que Catalunya i les Illes Balears són els territoris que puntuen millor la seva administració autonòmica. Les valoracions dels socis residents als altres territoris (resta de Països Catalans, Estat espanyol i estranger) per les administracions autonòmiques i locals no s'han fet constar, ja que conjuntament no tenen el mateix referent i per separat no permeten mantenir l'anonimat de la resposta.

Gràfic 27. *Puntueu les diferents administracions encarregades de les polítiques culturals amb incidència sobre la creació i la traducció literàries en llengua catalana (per territori de residència; 0-10; mitjana)*

*Les dades dels residents als Altres territoris (resta de Països Catalans, Estat espanyol i estranger) per les administracions autonòmiques i locals no s'han fet constar perquè no són pertinents ni tenen el mateix referent

Altres qüestions a destacar són que les dones puntuen en tots els casos més alt que els homes, que a mesura que augmenta l'edat disminueix la valoració de les administracions o que mentre que tant traductors com escriptors (i aquells que combinen ambdues disciplines) puntuen l'administració local d'una manera molt semblant, els primers puntuen les altres dues administracions per sobre dels segons.

És molt possible que aquestes valoracions, entre d'altres qüestions com el foment de la cultura i la literatura o la promoció de la llengua catalana, estiguin lligades a les

polítiques d'ajudes públiques que s'apliquen. Per això no sorprèn aquesta baixa valoració, veient que només un 6% de socis considera que la política d'ajudes públiques és satisfactòria o molt satisfactòria pel que fa a la creació literària i només el 4% té la mateixa opinió pel que fa a la traducció literària.

Les ajudes públiques a la creació són considerades poc o gens satisfactòries per un major percentatge d'autors que les ajudes a la traducció (un 66% en el primer cas i un 41% en el segon), però aquest fet ve donat sobretot pel gran percentatge de desconeixement (el 14% en el cas de les ajudes a la creació i el 37% pel que fa a les ajudes a la traducció). Si considerem l'opinió d'aquells que sí que les coneixen, els percentatges s'igualen: pel que fa a la satisfacció, al voltant del 7% (el 7,0% en el cas de les ajudes a la creació i el 6,8% per a la traducció), i els que consideren que no són satisfactòries, al voltant del 80% (81% per les primeres i 77% per les segones).

Pel que fa a les ajudes públiques a la creació, els qui creuen en major mesura que són satisfactòries són els socis més joves i els traductors (un 11,9% dels primers i un 10,5% dels segons les qualifiquen com a satisfactòries o molt satisfactòries), mentre que els més descontents són els residents al País Valencià i els socis que escriuen i tradueixen (per un 75,6% de valencians i un 73% d'escriptors traductors són poc o gens satisfactòries).

S'aprecia en aquest aspecte una millora en relació amb l'enquesta anterior, en la qual només l'1,3% dels autors consideraven que aquestes polítiques eren satisfactòries i el 80,3% les percebia com a insuficients o molt insuficients.

Aquestes dades es combinen amb el fet que el 92% dels autors creu que aquestes ajudes públiques a la creació i la traducció literàries en llengua catalana són necessàries per a la continuïtat de la seva activitat, ja sigui amb la idea que ho seran sempre (56,4%) o que ho són tot i que no ho haurien de ser (35,5%). Només el 3,2% pensa que no són necessàries: un 1,7%, a més, pensa que no tenen influència real sobre la creació i un 1,5% no només creu que no són necessàries, sinó que són contraproductius perquè provoquen un excés d'oferta.

Els percentatges de les dues respostes majoritàries s'inverteixen respecte del 2014, quan el 35% considerava que les ajudes eren necessàries i ho serien sempre i el 54% opinava que no ho haurien de ser. Els qui consideraven que no eren necessàries, en canvi, se situaven en un 8%, força superior al 3% actual.

Els ajuts i les beques

Per altra banda, i també en relació amb els ajuts i les beques a la creació o la traducció literàries, en aquest apartat analitzem les qüestions següents: si els autors han demanat ajuts, si els han estat concedits, si les quanties són suficients o si han tingut problemes administratius i/o formals a l'hora de demanar-los.

Només un de cada tres ha demanat algun ajut o beca a la creació o a la traducció literàries en els últims cinc anys. Tot i això, quan n'han demanat, majoritàriament (el 58,4%) els han estat concedits, tal com es pot veure en el gràfic de la pàgina següent.

Els problemes que han trobat més sovint són tant l'excés de burocràcia i de documentació requerida, el 70%, com dificultats amb l'aplicació en línia, el 61%. I, gairebé en la meitat dels casos, tots dos problemes alhora.

La vertebració territorial i el sentiment de col·lectiu

La vertebració territorial dels Països Catalans, entesa com la unitat del sistema literari en termes d'intercanvi i coneixença entre autors, en el tractament que els mitjans de comunicació fan de les obres publicades arreu del domini lingüístic i la col·laboració entre institucions d'arreu dels Països Catalans, és un aspecte clau.

En aquest sentit, és preocupant que només un de cada deu autors creu que el sistema literari dels Països Catalans estigui prou ben vertebrat territorialment, per vuit de cada deu que opinen que no ho està.

És destacable que el territori de residència dels socis marca molt la diferència. Al Principat creuen que està prou ben vertebrat un 11,3% dels enquestats, percentualment el doble que al País Valencià (5,6%) i que a la resta de territoris (5,0%). En el cas de les Illes Balears, tot i que també l'adverteixen més (9,2%), el percentatge dels que creuen que no està ben vertebrat és dels més elevats (86,8%), just entre els socis del País Valencià (88,9%) i dels altres territoris (85,0%).

També cal esmentar els (relativament) alts percentatges dels que creuen que els Països Catalans estan prou ben vertebrats territorialment, entre els socis més joves i els escriptors, malgrat que en cap cas s'arriba a dos de cada deu socis (16,4% i 11,8% respectivament). Entre els que menys aprecien aquesta vertebració, en canvi, trobem els autors que són traductors i escriptors alhora (88,0%), els socis que tenen entre 41 i 64 anys (82,8%) i els traductors (81,6%).

D'altra banda, set de cada deu socis consideren que els autors (escriptors i traductors) formen un col·lectiu amb interessos comuns. Això és un bon punt de partida per fer causa comuna en la millora de les qüestions que impliquen el col·lectiu i que caldria esmenar per progressar en la direcció volguda. De nou, els joves són els més optimistes al respecte (el 85,1% es consideren un col·lectiu comú) i, lògicament, els traductors associats a l'AELC també són dels qui més consideren que els escriptors i traductors formen una comunitat que pot fer de grup de pressió (el 89,5%).

També és destacable que el percentatge de socis que consideren que els autors són un col·lectiu amb interessos ha pujat gairebé un 15% des de l'anterior edició, quan era del 54,8%.

8

L'Associació

Pel que fa a l'AELC, s'ha mirat de percebre quines són les inquietuds dels socis i quin és el paper que creuen que ha de fer l'entitat, demanant-los que ordenin diferents matèries que l'Associació tracta habitualment. Combinant el nombre de vegades que citen una opció per la posició en què la situen, els autors consideren que l'ordre d'importància dels àmbits sobre els quals l'AELC hauria d'incidir o fer-ho més activament és:

1. Reivindicació d'ajudes públiques a la creació i a la traducció en llengua catalana
2. Defensa de la llengua
3. Defensa dels drets laborals
4. Vertebració del territori
5. Llibertat d'expressió

Per aprofundir en la qüestió que els autors consideren que és la més important i examinar les diferències entre col·lectius, a continuació veiem quina matèria escullen en primera opció els 612 socis que han contestat la pregunta.

Gràfic 29. Creieu que l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana hauria de ser més activa en (1a opció escollida)?

